

מעמקים

מעובד מתוך שיעורי הרב יצחק שפירא

ראש ישיבת יעוד יוסף חי

בס"ד | תשפ"ה | ראש-השנה ושבת-תשובה | גיליון 17

איך יתכן שהשופר
כולל בתוכו את כל
המציאות של כל
השנה?

כוונות מצות תקיעת
שופר (עמוד 21)

מהי מערכת היחסים
בינינו לה' שמעוררת
אצלו חשק למלוך
עלינו?

תמליכוני עליכם
(עמוד 18)

כיצד השופר מרומם
אותנו למעלה מכל
החסרונות?

למלא את כל
החסרונות (עמוד 2)

למלא את כל החסרונות

מה ההבדל בין רוחניות לנשמיות? כיצד אנו יודעים שאור האצילות נמצא גם בעולם הזה? ומהי המעלה של השופר על שאר המצוות? שיעור ב'ביאור ל'שוש אשיש' בליקומי תורה.

נמצא למטה כמו למעלה, ואעפ"כ יש ריבוי מדרגות

ולתוספת ביאור להבין ענין השופר צריך להקדים תחלה ענין ממלא וסובב, כי לכאורה אינו מובן מאחר שפי' סובב אין פירושו שסובב ומקיף מלמעלה אלא שהוא נמצא למטה כמו למעלה.

ההסבר של אדמו"ר הזקן למושג 'סובב כל עלמין' אינו שהקב"ה מקיף את העולם מחוץ לו, אלא הוא מקיף את העולם גם מבחוץ וגם מבפנים. אדמו"ר הזקן מסביר כך מתוך דיוק בלשון של הזהר, שכותב על מדרגת הסובב: "איהו תפיס ככולא". שימו לב, הזהר לא כותב איהו תפיס את כולא, אלא ככולא. כאשר אני תופס את החפץ, אני תופס אותו מחוץ לו. אך כאשר אני תופס בחפץ, אני תופס בתוכו ממש. הדבר דומה לתפיסה של האדם במחשבה שלו, זו תפיסה שכוללת את הדבר בתוכה, והיא איננה עומדת מבחוץ (והארכנו על כך בספר "זה השער").

רק שההפרש הוא בבחי' העלם ובבחי' גילוי וכמ"ש במ"א, א"כ איך יתקרב אל השכל מה שנודע שיש רבוא רבבות בחי' ובחי' ומדרגות וצמצומים רבים ושונים עד שבא מבחי' סובב שהוא בבחי' ההעלם לבחי' ממלא שהוא בחי' גילוי, מאחר שהכל במקום אחד ואין ביניהם ריחוק מקום וכלום חסר רק יציאה מההעלם אל הגילוי, ואיך שייך לומר כ"כ רבוא רבבות מדרגות וצמצומים רבים ושונים עד אין קץ ותכלית כנודע.

דבר רוחני לא תופס מקום

אך הענין יובן עד"מ מבושרי אחזה, שנראה בחוש באדם הגשמי שיש לו שכל וחכמה להשכיל כל דבר אשר יעשה ולפי מה שהסכימה חכמתו כך נוטה רצונו לעשות הדבר ההוא שחייבה חכמתו, שכמו שחייבה חכמתו לדבר ההוא כך יש לו רצון ותשוקה לאותו דבר, שהחכמה מנהגת את הרצון כנודע, וע"פ הרצון מחשב ומהרהר איך לגמור מה שעלה ברצונו, שפעולת הדבר אינה נגמרת אלא ע"י הרהור אותיות מחשבתו שאותיות הללו הן למטה ממדרגת הרצון כנודע. והנה

מקום משכן השכל הוא במוח, וכן משכן הרצון הוא ג"כ במוח, וגם הרהור אותיות המחשבה הוא מהרהר ומחשב במוח, הרי שבמוח א' יש בו ג' מיני התלבשות, שמתחלה מתלבש בחכמה והחכמה מתלבשת ברצון והרצון מתלבש באותיות המחשבה, והכל במקום א' הוא המוח, הרי שמצינו כמה בחינות והשתלשלות מעילה לעילה במקום א'.

אדמו"ר הזקן מסביר פה משהו מאוד פשוט. כולם אמנם יודעים אותו, אבל לא תמיד שמים אליו לב ולא משקיעים בו מאמץ. אדמו"ר הזקן מסב את תשומת הלב לכך שגם החכמה של האדם, גם הרצון שלו וגם המחשבה שלו נמצאת כולה בתוך המוח במקום אחד. שימת הלב לכך מקנה לנו נקודת מבט יותר עמוקה על המציאות. כעת אנו מבינים שכאשר ה' מסתכל על העולם הגשמי הוא רואה אותו כמלא ברבדים שונים ובקומות על גבי קומות.

והטעם הוא לפי שהתלבשות דבר רוחני אינו דומה לדבר גשמי, כי הדבר הגשמי הוא תופס מקום והעליון שמתלבש בתחתון נעשה התחתון למטה ממנו בריחוק מקום, משא"כ הרוחני אינו תופס מקום מצד עצמו, רק שנתפס ונקלט בגדר ובחינת מקום, שהמקום ההוא אינו אלא כלי ומשכן להשראת הרוחני בו, ולכן יכול להיות השראת כמה מיני כחות והתלבשות במקום א'.

יכולים להיות יחד הרבה דברים רוחניים במקום אחד, והם לא מפריעים אחד לשני. בחשיבה המדעית היום, ההכרה בכך שדברים רוחניים לא תופסים מקום מפותחת ביותר, וניתן להביא לכך דוגמאות רבות. ראשית, עצם היכולת של שני אנשים להסתכל על דבר אחד מוכיחה זאת. גלי האור עוברים אל אותו הדבר גם ממני וגם ממי שלידי, והם לא 'מתנגשים'. ישנה עוד דוגמא שיותר ממחישה זאת: כאשר שני אנשים מסתכלים על אותו מקום במראה הם רואים שני דברים שונים באותו מקום, בעקבות שני גלי אור שונים שנמצאים יחד. הדוגמא של אדמו"ר הזקן פה היא מתוך הנפש עצמה, שיכולים להיות בה כמה רבדים שונים במקום אחד – שכל, מחשבה ורצון.

בנוסף לדוגמא של אדמו"ר הזקן הבאנו פה משלים נוספים מפזיקה משום שהם קרובים יותר לחשיבה האנושית של היום. בכללות, החלוקה הכי בסיסית שיש בפזיקה היום היא בין חלקיקים שתופסים מקום לחלקיקים שלא תופסים מקום.

גם כאשר הרמב"ם מחלק בין הברואים הוא מביא חלוקה דומה לזו. וכך הוא כותב (הלכות יסודי התורה): "ובמה יפרדו הצורות זו מזו והרי אינן גופין? לפי שאינן שוין במציאותן אלא כל אחד

מהן למטה ממעלתו של חבריו והוא מצוי מכחו זה למעלה מזה והכל נמצאים מכחו של הקדוש ברוך הוא וטובו. וזהו שרמז שלמה בחכמתו ואמר כי גבוה מעל גבוה שומר".

החלוקה של הרמב"ם דומה לאיך שהסברנו, אך קצת שונה. הרמב"ם מסביר פה שברוחניות לא יכולים להיות שני דברים שהם אותו דבר, אלא הם ייחשבו כמציאות רוחנית אחת. לעומת זאת בגשמיות יכולים להיות דברים זהים לגמרי, ובכל זאת הם ייחשבו כשניים נפרדים (שני ספרים, שני אנשים וכדו'). הסיבה לכך נעוצה בחלוקה עליה דיברנו קודם: כאשר מדובר בשני דברים גשמיים הם תופסים מקום, ועצם העובדה שדבר אחד תופס מקום אחד והדבר השני תופס מקום אחר כבר גורמת לנו להסתכל עליהם כשני דברים שונים.

הוא מקומו של עולם

ומזה יובן למעלה למשכיל איך כמה מיני צמצומים והשתלשלות והתלבשות המדרגות רבות בממד באור א"ס ב"ה במקום א' ממש ובאמת הוא ית' מקומו של עולם ואין העולם מקומו

פה אדמו"ר הזקן מניח יסוד חשוב בתפיסת המקום – הוא מקומו של עולם ואין העולם מקומו. תפיסה זו היא היסוד לפירושו של אדמו"ר הזקן על הצמצום של האר"י שהוא 'לא כפשוטו'. אם חושבים שה' נמצא בתוך המקום (חס ושלום), אפשר לחשוב שכאשר הוא מצמצם את עצמו נשאר מקום שפנוי ממנו כפשוטו. אך כאשר מבינים שה' מקומו של עולם (כל המקום כלול בתוכו), וכל החלל הוא רק מה שה' פינה מקום בנפשו, מבינים שהצמצום ודאי הוא לא כפשוטו.

פה אנו לומדים על הבדל נוסף בין רוחניות לגשמיות ביחס לתפיסת המקום: כאשר מדובר על מקום גשמי – כל הדברים נמצאים בתוך המקום. אך כאשר מדברים על מקום בנפש – המקום עצמו נמצא בתוך הנפש (גם על כך נכתב באריכות בספר "זה השער").

צמצומי הנפש

ועוד יובן יותר ע"פ משל אחר מכל השכל המתלבש במעשה, כגון מעשה הכתב שהיד כותבת מה שעלה בשכלו, והרי מלובש שם כח השכל וגם אותיות המחשבה, שהרי עכ"פ צריך להרהר באותיות המחשבה לכתוב אותיות הכתב. וגם יש לו איזה תשוקה בשעה שכותב וגם כח העשיה הוא כח היד הכותבת. נמצא שיש כאן ארבעה מיני התלבשות וצמצומים שכל ומחשבה ומדות ומעשה, וד' בחינות צמצומים והתלבשות אלו יש ג"כ בדבור האדם שמדבר מה שחייבה חכמתו ומחשב האותיות אשר מדבר בהם ויש לו רצון ותשוקה לדבר שהוא אשר ידבר.

אדמו"ר הזקן מתאר פה ארבעה צמצומים של הנפש: שכל, מחשבה, מידות (רצון) ומעשה. כל אחד מהארבעה הללו נקרא 'צמצום', משום שהוא מבטא התרכזות של הנפש בתוך משהו מסוים. האדם יכול לחשוב הרבה מחשבות, אך יש את השלב שבו האדם מצמצם את עצמו לחשוב מחשבה מסוימת. זהו כישרון של הנפש, ומי שלא מסוגל להצטמצם במחשבתו – מאובחן כבעל 'בעיות קשב וריכוז'. הכתיבה מצריכה עוד יותר ריכוז והצטמצמות של הנפש, ולכן יש ילדים שאמנם מסוגלים לחשוב בריכוז, אך הכתיבה קשה להם.

והנה ד' צמצומים אלו הן מה שנרגשים לפי שכלנו, שאין אנו מרגישים רק ד' מיני צמצומים כנגד ד' אותיות שם הוי", דהיינו הצמצומים שהן בבחי' ההשתלשלות מחכמה ולמטה, אבל באמת יש רבוא רבבות מדרגות וצמצומים למעלה מן ההשתלשלות עד שיהי' יכול להיות התהוות בחי' הוי", כי להיות התהוות והתלבשות אור א"ס ב"ה בחכמה הוא יותר צמצום ממה שנתצמצמה החכמה להתלבש במדות והמדות במחשבה כו' כנודע.

אמנם מנינו ארבעה צמצומים, אך כדי שיהיה מעבר מהעצם לצמצום הראשון אפילו – נצרך 'דילוג' אינסופי. לדילוג הזה אדמו"ר הזקן קורא פה "רבוא רבבות מדרגות וצמצומים למעלה מן ההשתלשלות".

וגם מצינו התלבשות משני הפכים בנושא א' כגון אהבה וכעס ששניהם בלב וגם לפעמים הם ברגע א' כגון אב המכה את בנו בכעס מחמת אהבתו אותו ורוצה בתקנתו והאהבה והכעס שבלב הם מלובשים גם שניהם ביד האב המכה את בנו. הכלל העולה שמצינו בחוש כמה מיני התלבשות במקום א' ואף התכללות שני הפכים בנושא אחד והתבלשותן במקום אחד כנ"ל :

עד כאן הייתה הקדמה כללית.

צמצום באור א"ס

ב ומכל זה יובן ג"כ באור א"ס ב"ה, כי הנה הצמצום ומקום פנוי וחלל הוא באור א"ס ב"ה, דהיינו באור ושפע הנשפע ממנו להיות בחי' גילוי. ולא בא"ס ב"ה עצמו ח"ו כנודע.

גם כאשר אנו אומרים שיש צמצום, הוא אינו אלא מצד האור אך לא מצד העצם. קודם הסברנו את הצמצום כפינוי מקום בתוך הנפש לזולת. כאשר הנפש מחליטה לפנות מקום בתוך עצמה לזולת, כל מה שהתרחש הוא רק מעבר ממצב של התפשטות למצב של התכנסות וצמצום, אבל

כל המצבים הללו הם חלק מהנפש עצמה. כך גם אצל הקב"ה: כאשר ה' מחליט לצמצם את עצמו ולפנות בתוכו מקום לנבראים – אין זה אלא מצד הגילוי, אך מצד העצם הכל עדיין בתוכו.

והיינו שנצמצם הזיו וההשפעה שלא להיות גילוי אלא דרך קו וחוט, ומה שאינו בא לידי גילוי נק' טוב שהגם שהוא נמצא למטה הוא בכחי' העלם ולא בכחי' גילוי [ועד"ז אמרו בת"ז וכד אנת תסתלק מינייהו כו', דאין הפי' כפשוטו כהסתלקות הדבר ממקום זה למקום עליון מאחר שהוא ית' אינו בגדר מקום, אלא הפי' שנעשה האור בכחי' העלם מהם ואינו מתגלה בהכלים דע"ס. וכמו ע"ס דאצילות מאיר אור א"ס בגילוי רב עד דאיהו וגרמוהי חד, משא"כ בע"ס דבריאה אין הגילוי עד"ז. וזהו ענין הסילוק וההעלם. וכ"ז אינו בגדר מקום. ונמצא ענין הסתלקות והתפשטות זו אינו כפשוטו לומר שנסתלק ואינו נמצא עוד במקום זה דלא שייך כלל לומר כן באור א"ס ב"ה אלא הוא רק ענין העלם וגילוי.

כאשר מבינים שהצמצום הוא נפשי ולא גשמי, מובן שאין לו קשר למקום. הדבר דומה למישהו שמדבר אלי ואני מתעלם ממנו ולא מקשיב לו בכלל – על אף שמבחינת המקום יתכן שהוא קרוב אלי מאוד, אך בנפש שלי אין לו קיום.

וקצת משל לזה הוא כמו ענין גילוי כח הראיה בעין, והנה כשסותם העין ואין מתגלה כח הראיה לראות אין הענין שנסתלק כח הראיה מהעין כי באמת ישנו נמצא בהעין רק שאין מתגלה כחו. ועד"ז הוא ענין העלם וגילוי שמתגלה האור בהכלים והעולמות או שאינו מתגלה בהן. והעלם זה הוא לגבי הכלים והעולמות משא"כ לגבי האור עצמו אין שום שינוי, וכ"ש במהותו ועצמותו ית' שלמעלה מעלה מבחי' האור והגילוי, ועמ"ש בד"ה שחורה אני ונאווה בענין ישת חשך סתרו. [ועיין בזהר פרשה אחרי דף ע"ג ע"א בענין קוב"ה סתים וגליא כו' ועמ"ש מזה בד"ה כי קרוב אליך הדבר].

ה' מדבר – אנחנו לא שומעים

ולהסביר הענין איך הוא נמצא למטה מאחר שאינו מתגלה. הענין הוא כי הנה נודע שנשמת משה רבינו עליו השלום היתה מבחינת אצילות וכן נשמת אברהם, והיינו שבמשה רבינו ובאברהם היה מאיר בהם אצילות בבחינת גילוי למטה [גם כאשר משה רבינו ובאברהם איבנו חיו בעולם הזה, האירה בנשמתם האלקות שנמצאת בעולם האצילות]. הרי שנמצא גם למטה בחי' אצילות. וכמ"ש בגלגולים פ"כ ג"כ שיש בחינת אצילות גם בעשיה. והנה מצד אור האצילות עצמו אין מניעה [האור של האצילות יכול להיות איפה שהוא רוצה, ואין לו בעיה להיות גם בעולם הזה]

שאלו היה משה ואברהם גם היום פה עמנו היה אור האצילות מתגלה בהם רק שבדור הזה אין גילוי אור האצילות למטה. אבל מ"מ מוכרח להיות שבמציאות יש אור אצילות למטה ג"כ אלא שאינו מתגלה בדורנו זה. וכן שלמה דכתיב ביה ויחכם מכל האדם וידבר שלשת אלפים משל והרי נגלה אליו חכמה גדולה כ"כ הגם שגם הוא היה בעוה"ז בבחי' עשיה הרי שמציאות החכמה היא גם למטה בעוה"ז [שלמה המלך היה בן אדם כמו כל אחד מאיתנו, ועם זאת הייתה לו חכמה נפלאה. היום אין את החכמה הזו, היא נעלמה. אך על אף שהחכמה בהעלם, היא נמצאת פה בעולם הזה] ולכן היתה נגלית לשלמה אלא שנעלמה מעין כל חי וזולתו. וכן עד"ז יש מציאות נבואה גם בעוה"ז רק שבנביאים היתה בבחי' גילוי שהנבואה היתה מתגלה בהם לפי שהיה בהם כח לקבל ועכשיו המניעה מצד המקבלים אבל מצד האור והשפע אין מונע, שבמציאות יש האור והשפע גם היום רק שאינו נגלה ונראה אלא לפי ערך כח המקבלים:

והנה מכל זה יוכן למעלה בחי' טובב. כי פי' טובב הוא מה שאינו בא לידי גילוי כנ"ל. וחכמת שלמה לגבי ערכנו נקרא בחי' טובב. וכן בחי' מדבר לגבי בחי' בע"ח נקרא טובב שאין בחינת מדבר מתגלה בבחי' בע"ח שנתצמצמה ההארה עד שאין בו אלא בחי' בע"ח ולא מדבר [אצל הבעל חיים כח המדבר נמצא בהעלם] והיינו לפי שבחי' מדבר ישנה במציאות גם בעוה"ז אלא מפני שבבע"ח נתצמצם ואינו נראה ונגלה הרי בחי' זו לגבי דידהו בחי' טובב שאינו מתגלה, ובבחי' צומח נתצמצמה ההארה יותר עד שאין בה אפי' בחי' בע"ח ובדומם מתצמצמת ההארה יותר.

כל חילוקי המדרגות, בין בעלי חיים למדבר ובינינו לבין משה רבינו ואברהם אבינו הם עד כמה האדם שומע את הדיבור של ה'. ה' מדבר, אומר את העולם, והבעיה שלנו היא שאנו לא שומעים. המדרגה שלך היא עד כמה אתה מסוגל להיות כלי לתפוס את הדיבור שלו.

וכל אלו הדר' צמצומים שבדצח"מ היינו שירדה ונתמעטה ההארה מדרגה אחר מדרגה, והכל בבחי' ההארה, והגילוי שנתגלה באדם בבחי' מדבר ירד ונתמעט בבע"ח, והגילוי שנתגלה בבע"ח ירד ונתמעט בצומח. שהרי הבע"ח מרגישים כאב בחתיכת אבר מהם מפני שיש בהם גילוי החיות משא"כ הצומח, וכן גילוי המתגלה בצומח ירד ונתמעט בדומם. ולפי שאין הצמצום אלא בבחי' מיעוט הגילוי ולא שאינה במציאות כלל כי הרי באדם מתגלה בחי' מדבר אע"פ שהוא במקום א' עם הדצ"ח לכך נק' בחי' מדבר לגבי בע"ח בחי' טובב, וכן חכמת שלמה לגבי ערכנו, וכן מדרגת הנבואה שאלו היה מרע"ה וכל הנביאים פה עמנו היום היתה הנבואה מתגלה בהם

לכאן אדמו"ר הזקן חתר להגיע: אם היו היום נביאים, היה גלוי שיש אנשים ששומעים את הדיבור של ה'. ניתן לכך דוגמא גשמית מהיום: בספקטרום יש מלא גלי רנטגן שאנו לא רואים אותם. אולטרא סגול, אולטרא אדום, מלא גלים. אך אנו לא קולטים זאת, הכל עובר לידינו ואין לכך משמעות בשבילנו. כאשר בונים כלי מתאים – קולטים את הגלים. כמו כן אם היו פה היום נביאים, פתאום היו קולטים את קול ה'.

אם היו מנסים לבנות את הכלי הזה לפני אלפיים שנה, הוא היה עובד בדיוק כמו היום, כי שום דבר לא התחדש באמת. כמו כן אם היו היום נביאים היינו רואים שה' מדבר כל הזמן – ורק היה חסר לנו אנטנה.

נמצא שאינו חסר רק הגילוי אבל מצד אור הנבואה בעצמו אין מונע לכך נקרא בחינת טובב כו'. ומזה יובן שכל מיני הצמצומים והשתלשלות היו באור וגילוי לבד ולכך כולם הם במקום א' ג"כ וכנ"ל:

מי שמסתכל היום על העולם בתור כזה שמלא בגלים – יכול להבין בקלות את מה שאדמו"ר הזקן אומר פה. היום הדברים נהיו ממש מוחשיים.

כל זה היה עוד הקדמה.

ללא כוונה לקיים מצווה – אינו ממשיך כלום!

ג ומעתה צריך להבין ענין השופר, ומתחלה יבואר ענין המצות של כל השנה. והוא כי הנה במצות מלובש עונג העליון ב"ה אשר עד אין קץ, כנודע שיש עונג למעלה מעונג כי אין לך עשב כו' וגבוה מעל גבוה כו', ומעדן התחתון נעשה גן לעדן העליון דבריאה ועדן דבריאה שהוא חכמה דמל' דאצילות שהיא בחי' עדן לבחינת הגן דבריאה היא בחי' גן לעדן דאצילות שהיא חכמה דאצילות עצמה [כל מדרגה היא גן לגבי העדן שלמעלה ממנה. גן היינו כמו כלי שמתגלה בו העדן שלמעלה] (וכמ"ש בזהר פ' ויקהל דר"י ע"ב ופ' חקת דקפ"ב סע"ב וע' באדר"ז דרצ"ו ריש ע"א), ועונג העליון הוא למעלה מעלה מבחי' חכמה דאצילות שהיא בחינת כתר, ושם תר"ך עמודי אור כמו עמוד המחבר עליון עם התחתון כמו שני עמודי התוך אשר הבית נשען עליו דגבי שמשון כך נמשך תר"ך עמודי אור מכתר עליון להתלבש במצות ששרשם ועיקרם הוא במל' מצות המלך, והיינו מפני ששרש ומקור המצות הוא בבחי' הכתר שהוא רצון העליון ושם מלובש

עונג העליון, נח"ר לפני שאמרתי ונעשה רצוני [מהי מצווה? שה' רוצה ממני משהו, ויש לו תענוג מכך שמתקיים רצוני].

ועונג זה הוא מלוכב ג"כ בסוף המעשה כשנעשה רצונו, דהיינו במצות המלך, כי עיקר המצות הוא במל', ולכן אמרו בגמרא מצות צריכות כוונה לצאת י"ח, ואפי' בק"ש איתא בפע"ח שקודם ק"ש יכוין לצאת י"ח, שעם היות שענין הק"ש אחד ואהבת הם דברי אמת מצד עצמן, מ"מ לא די כמה שקורא בהם מצד שרוצה לדבר דברי אמת, אלא שצריך לדבר גם כדי לקיים מצות המלך שצונו בכך וכדי לעשות רצונו, ובוה ממשיך רצון העליון ב"ה ועונג המלוכב בו במלכות [ובאם לאו אינו ממשיך כלום [אדמו"ר הזקן] אומר כאן משהו חמוד מאוד, ממש יפהפה. זהו משהו שצריך לאמץ, ויש לו הרבה השלכות. כאשר אני אומר דברי אמת אך בלי קשר לקיום רצון ה', אמנם אין פה שקר, אבל זה לא כלום – כחלום יעוף, ללא שום ממשות [כמ"ש מזה בד"ה ועתה יגדל נא אד"ן] והן הם תר"ך עמודי אור תר"ג מצות דאורייתא ושבע מצות דרבנן כנודע המחברים רצון העליון ברוך הוא במל':

נסביר את דברי אדמו"ר הזקן בצורה פשוטה: אם ה' רוצה בדברי אמת שלי – יש בהם נוכחות אלוקית; אבל אם אני מדבר על הקב"ה, והוא החליט שהוא לא רוצה להיות נוכח בדיבור שלי – אין פה כלום, הכל קורה ביני לבין עצמי בלי שהקב"ה נמצא פה.

המשל לכך בפשטות הוא כמו אשה שרוצה להתחתן עם איש. היא חולמת על כך, הוגה בכך במחשבה תמיד – אבל הוא לא רוצה להתחתן איתה. אז אין פה כלום, אין לכך משמעות. היא יכולה אם היא רוצה להתחתן עם הדמיונות שלה. כך גם אם האדם רוצה לחשוב על הקב"ה, אבל ה' לא רוצה להיות נוכח שם – ממילא כל המחשבות שלו לא מכילות שום דבר, ואין להן שום משמעות. אך אם אני מקיים מצווה, אם אני קורא קריאת שמע מתוך מחשבה שה' רוצה בזה, אז יכולה להיות לכך משמעות אמיתית (ראה אריכות על כך בחוברת "האר"י החי"י בכוונת ק"ש).

מועלת הגלגלת על המח

והנה רצון העליון ב"ה שהוא בחי' כתר נק' גלגלתא דחפיא על מוחא, שהוא למעלה מעלה מבחי' חכמה מוחא. אך הנה עדיין צריך ביאור שהקושיא מפורסמת ומבואר בע"ש שכ"ב פ"ה, שהרי אנו רואים בחוש באדם הגשמי שהגלגלת היא רק עצם החופף על הראש שחיותו מועט והמוח הוא משכן כללות החיות של האדם ואם ניקב קרום של מוח טרפה שהחיות מסתלקת בנקב בעלמא משא"כ בגלגלת אינו טרפה כ"א בנתרצץ רוב העצם לפי שאין החיות תלוי בו כ"כ ולמה

גדלה וגובהה מעלת הגלגלתא על המוחא [כאשר לומדים כתבי האר"י מיד עולה הקושיא שאדמו"ר הזקן מקשה פה, כיצד אומרים שהגלגלתא היא למעלה מהמוחא].

אך הענין הוא כי הן אמת כי מעלת המוח היא גדולה מאד שהמוח הוא עיקר החיות והוא בבחי' פנימית משא"כ הגלגלתא היא רק בחי' חיצונית לבד, אבל מ"מ היא כלי ומשכן להשראת ענג העליון ב"ה יותר מבחי' חכמה. והענין כי הנה ענג העליון אינו בא לידי התלבשות בבחי' פנימי רק נשאר בבחי' מקיף מלמעלה ושורה בבחי' חיצוני הכלים. ולכן עצם הגלגלתא שהוא בחי' חיצוני הכלי הוא יותר מוכן להיות כלי ומשכן להשראת המקיף שעליו. [וע' בע"ח שכ"ב ספ"ו אור רוחני מקיף עליו וע' בזהר פ' אמור דצ"ו סע"ב גבי רישא וגולגלתא ובפי' המק"מ שם וכמ"ש מזה במ"א] וכמ"כ יובן באדם ג"כ. כי הנה לא כל הנשמה מלובשת באדם רק הארה ממנה ומה שבא לידי התלבשות מלובשת במוח בבחי' פנימית ועצם הנשמה שהוא בבחי' מקיף שורה ומקיף על הגלגלתא. ומזה יובן ג"כ ברצון שהרצון אין בו גילוי התענוג בבחי' פנימי רק הוא בבחי' חיצוני אלא ששם שורה התענוג בבחי' השראה ומקיף בלבד נח"ר לפני שאמרתו כו' ועונג זה השורה ומקיף בבחי' רצון העליון ב"ה הוא הנמשך ע"י המצות:

פה אדמו"ר הזקן אומר משהו מאוד חשוב, שללא ההקדמה שהוא הרחיב בה עד עכשיו לא היינו יכולים להבין אותו. עד לכאן הסביר אדמו"ר הזקן על ההבדל בין רוחני לגשמי, שברוחניות יכולות להיות הרבה מדרגות במקום אחד. כעת הוא מסביר דבר נוסף, שכמו שבגוף האדם יש כלים מיוחדים לכל חיות פרטית בנפש, כמו כח הראיה בעין וכח השמיעה באוזן, כך גם יש בגוף גם כלי לחיות שלא מתגלה בגוף.

נרחיב קצת בציור של הדברים: אם היה בגוף כלי רק לחיות שמתגלה בתוכו, האדם לא היה חושב שיש בכלל חיות שלא נמצאת בתוכו. כיון שהאדם מכיר בכך שיש לו חיות שלא נמצאת בתוכו, בוודאי שיש בגוף כלי שעל ידו הוא מבין שיש חיות שלא נמצאת בתוך כלי. זה התפקיד של הגלגלתא, שהיא באמת חיצונית וכל מה שהיא משדרת הוא רק שעיקר החיות היא מה שבכלל לא מתלבש פה בתוך הגוף. לכן הגלגלתא היא עצם, בכך היא מרמזת שמצד החיות שלמעלה מהגוף – כל החיות שבתוך הגוף היא משהו חסר חיים כמו עצם, כי בסופו של דבר הוא חלק מהגוף. לפי זה יוצא שגם החכמה שבנפש לעומת מה שלמעלה מהגוף היא רק 'עצם'.

ההבדל בין השופר לשאר המצוות

עד כאן אדמו"ר הזקן הסביר מהם מצוות, "שאמרתי ונעשה רצוני". כעת הוא יסביר מהו ההבדל בין שופר לבין כל המצוות, חידוש ממש פלאי:

ובזה יובן ההפרש שבין מצוות השופר שבר"ה ובין מצוות של כל השנה. כי הנה בר"ה ועשי"ת דרשו ה' בהמצאו כתיב, שהוא זמן תיקון כל הפגמים וחסרונות שחיסר איזה מצוה או שקיצר בעבודתה.

הגמרא ביומא אומרת שאם אדם ביטל מצוות עשה ושכ – לא אז משם עד שמוחלין לו. אך באגרת התשובה אדמו"ר הזקן מעיר שהמחילה היא רק לעניין המרידה במלך, אבל החיסרון שנוצר בעקבות ביטול המצווה אי אפשר למלא. כעת הוא מסביר שבעשרת ימי תשובה ובעיקר בתקיעת שופר של ראש השנה אפשר למלא את החיסרון.

אכן זה משהו פלאי, ואדמו"ר הזקן רוצה להסביר את הפלא הזה:

ותיקון הפגמים והחסרונות לא די בהמשכה חיצונית, כמו המשכת מצוות של כל השנה שהן רצון העליון, שהוא בבחי' חיצונית ואינו אלא כלי ומשכן להשראת עונג העליון ששורה ומקיף עליו מלמעלה, וכנודע מענין נהר שנחרב ויבש שצריך לחפור בעומק יותר כו', וע"ז באה מצוות השופר גנוחי גנח וילולי יליל לעורר י"ג מדות הרחמים, שהן י"ד ת"ד מותרין מוחין ומוחין היינו בחי' פנימיות. הגם שהי"ג ת"ד הן המשכות שנמשכו למטה מבחינת הגלגלתא, מ"מ להיות שרשם מבחי' מוחין מו"ס לכך הם תיקונין לתקן בחי' חיצונית הגלגלתא, כי במו"ס מלוכש עונג העליון בבחינת פנימיות ולא בבחינת הארה בלבד כבמוחין שבראש. כי המוחין שבראש עד"מ הן הבאין לידי גילוי שכל והבנה בטעם ודעת המושג ומובן ואין שם גילוי עונג כ"א בבחינת הארה בלבד שכשמשכיל על דבר נופל לו תענוג. משא"כ מו"ס היא בחי' שתוק כך עלה במחשבה, שלא ניתנה להשכיל ולהשיג הטעם והדעת מחמת שהיא עצם אחד עם התענוג המלוכש בה ולא יפרדו [והתענוג ההוא הוא בבחינת פנימיות התענוג ועמ"ש מזה בביאור ע"פ אני ה' אלקיכם דפי' ציצית וגם יובן זה ע"ד מ"ש בפע"ח שער הק"ש פט"ו דפנימית אבא הוא חשוב כמו עתיק כו' ע"ש. וכ"כ הרמ"ז פ' ואתחנן (בדף ר"ס ע"ב) ובהגהת מהר"ן באוצ"ח (דל"ח ע"א) בדרוש עתיק איתא דהיינו כמו פנימית עתיק וכ"מ בפע"ח שם בהדיא וכ"כ ג"כ הרמ"ז בפ' כי תצא (בדף רע"ו ע"ב) בשם הפע"ח וכללי הח"ו ס"י ס"ג דפנימית אבא הוא חשוב כפנימית דעתיק ע"ש ובפ' בא (ד"מ) בד"ה זמין איהו ובתוך פנימיותו כו' וי"ל דכש"כ מו"ס מקור ושרש דבחי' אבא שע"ז איתא

באדר"ז (דר"צ ריש ע"א) והאי עדן דהיינו אבא אתמשך מעדן עילאה סתימאה דכל סתימין ע"ש. ולכן המשכה זו היא למעלה מההמשכה שע"י המצות של כל השנה שהוא מבחי' א"א גולגלתא כו' כנ"ל] והמשכת ענג זה נמשך בר"ה ע"י השופר גנוחי גנח וילולי יליל, ומחמת זה נמשך תיקון כל הפגמים בעשיית הבאים אחר ר"ה. ולכן בשופר יש חרדה כי המשכה זו היא ממו"ס אשר שם נמשך גבורות דעתיק ומתלבשות במו"ס כנודע:

נגיד קצת במילים שלנו את הווארט שאומר אדמו"ר הזקן:

קודם אדמו"ר הזקן הסביר שלה' יש תענוג מכך שמתמלא רצונו, "נחת רוח לפני" (תענוג) שאמרת ונעשה רצוני (רצון). אך כל זה הוא כאשר התענוג מתלבש ברצון ותלוי בו: אם הרצון יתקיים – יהיה תענוג, ואם הרצון לא יתקיים – לא יהיה תענוג. במצב כזה אם ה' רצה משהו ואני לא עשיתי אותו – התענוג נעלם, ואין לי דרך להחזיר את התענוג גם אם אעשה תשובה. התענוג פשוט חסר.

את החיסרון שנוצר בתענוג אנו ממלאים על ידי התקיעה בשופר בראש השנה. כי אמנם כל המצוות מבטאות את התענוג של ה' שתלוי ברצון, אך השופר מבטא את התענוג של ה' מצד עצמו. כאשר אני צועק לה' בראש השנה תקיעה שבריס-תרועה אני מתעלה מהמקום בו ה' רוצה ממני כל מיני דברים ואני ממלא את רצונו, למקום בו אני מבקש מה' שבכלל יהיה לו תענוג לרצות ממני משהו.

עד ראש השנה ה' רצה ממני כל מיני דברים, וכאשר לא מילאתי את רצונו נוצר חיסרון. אך בראש השנה מתעוררת השאלה האם ה' בכלל מתענג מלרצות ממני דברים, וכאן כבר אין משמעות למה שעשיתי או לא עשיתי.

על ידי הצעקה של השופר אנו נכנסים למקום שלמעלה מכל הרצונות המסוימים של ה' ממנו, לעצם התענוג של ה', שם לא משנה האם הרצון התמלא או לא התמלא. הדבר היחיד שמעניין שם – האם ה' מחליט להתענג ממנו.

הראש של השנה

כהכנה לראש השנה למדנו בישיבה את המאמר מליקוטי תורה 'והיה ביום ההוא'. באות א' של המאמר מבוארת מהותו של יום ראש השנה ביחס לכל השנה, וכיצד הוא הופך את כל השנה ל'גוף חי'; באות ב' מתבארת עניינה של המלכת ה' בראש השנה¹.

והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים והשתחוו לה' בהר הקדש בירושלים. יש להבין מ"ש בשופר גדול דמאי מעליותא דשופר גדול יותר על שופר שאינו גדול כמו בשופר של ר"ה של עתה וכמו שנאמר ואד' הוי' בשופר יתקע ולא נזכר בשופר גדול.

הנה בר"ה אנו אומרים זה היום תחלת מעשיך זכרון ליום ראשון, ולכאורה יש כאן סתירה, דלאו רישיה סיפיה, כי זה היום תחלת מעשיך משמע תחלה ממש, היינו שבו מחדש בכל שנה את העולם, ואח"כ אומר זכרון ליום ראשון, משמע שאינו אלא זכרון, לזכור את יום ראשון שנברא בו העולם בששת ימי בראשית.

בפסוק "זה היום תחילת מעשיך זיכרון ליום ראשון" קיימת לכאורה סתירה בין ההתחלה לסוף. המילים "זה היום" מוסבות על ראש השנה הנוכחי, תשפ"ה, שהוא "תחילת מעשיך"; אך לאחר מכן הפסוק אומר שראש השנה תשפ"ה אינו ממש תחילת מעשיך, אלא רק זיכרון ליום הראשון של בריאת העולם. כעת אדמו"ר הזקן מסביר:

אך הנה באמת שניהם אמת, כי הנה ענין ר"ה שנק' ראש הוא עד"מ כמו הראש שבאדם הוא מקור החיות לכל האברים שבו ראשית גילוי כללות החיות וממנו נמשכים לכל האברים חיותם וקיומם בפרטות, שמתחלה היו כלולים בראש ומוח בעולם, כי משכן נפש השכלית היא במוח וממנה מתפשטות כחות הנפש לכל האברים מהעלם אל הגילוי לעין לראות ולרגל להלוך כו'. כך ר"ה

¹ על אף שבשיעור נלמדו גם האותיות הנוספות של המאמר, במסגרת מצומצמת זו מובאות שתי האותיות הראשונות.

הוא ראשית גילוי כללות החיות של כל השנה, כי ואתה מחיה את כולם כתיב, ובכל יום ויום חדשים לבקרים מתחדש החיות שחיות יום זה אינו כשל אתמול, וכן בפרט הימים טובים שבכל השנה שבהם נמשך חיות רב בתוספת עליו מבימי החול כידוע, הנה כל בחי' החיות הזוה באים ונמשכים מבחי' ראש השנה והוא כוללם יחד.

(כי פסח שבועות סוכות הם כנגד ג' אבות, אברהם הוא בחי' פסח לוי ועשי ענות והוא חסד דרועא ימינא, שבועות מ"ח בקול השופר אילו של יצחק, וסוכות בחי' ויעקב נסע סכתה והמה תרין דרועין וגופא, וחנוכה ופורים הם תרין ירכי קשוט [שתי הרגליים שיוצאות החוצה מסמלות את הימים טובים שמדברבנן] וכ"ז הוא בחי' הגוף אבל ר"ה הוא בחי' ראש שבו נכלל חיות כל הגוף.

כשם שהימים טובים מקבילים לגוף, כך הם גם מקבילים לדמויות. אדמו"ר הזקן כותב פה ששלושת הרגלים הם כנגד אברהם יצחק ויעקב. ברגליים (חנוכה ופורים) אפשר להגיד שנמצאים משה ואהרן, או מרדכי ומתתיהו שמקבילים למשה ואהרן. מרדכי מקביל למשה כי הוא היחיד שנותן מצוות שכתובות בתנ"ך כמו משה רבנו; ומתתיהו מקביל לאהרן הכהן, כי הוא היה הכהן הגדול שבאותו דור, ובכלל חנוכה הוא חג של כהנים. כעת אדמו"ר הזקן רוצה לחדש שיש דמות גם לראש השנה: **והוא כנגד אדם הראשון** [יוצא שיהיחס בין אדם הראשון לאבות, הוא כמו היחס בין ראש השנה לשלושת הרגלים, וכמו בין הראש לאברים].

ויהכ"פ נק' ג"כ ראש השנה בכתוב [ביחזקאל פרק מ], והוא בחי' נשמה ופנימיות. שבבחי' הראש ג"כ יש פנימיות וחיצוניות, וכ"כ בפע"ח שנסירת יהכ"פ בסוד הפנימית ובראש השנה בסוד החיצונית וע' בזהר בפ' אמור (דצ"ו ע"ב) רישא וגלגלתא כו' ובמק"מ שם. וע' באדר"ז דרפ"ח סע"א) [בתוך הראש יש שני חלקים, ראש השנה ויום הכיפורים].

אחרי שאדמו"ר הזקן בנה לנו 'פרצוף' של כל החגים וסידר לנו את היחסים ביניהם, הוא רוצה להסביר מה הרווחנו בכך ששמנו את ראש השנה בראש. ההסבר הוא שראש השנה הופך את כל השנה ל'גוף חי'. כאשר אנו רואים אברים ללא ראש – אנו מתייחסים לזה כגוף מת (שכן אין משהו שמאחד את כל הפרטים, רק הראש עניינו להסתכל על כל הפרטים כיחידה אחת, ונאריך על כך בהמשך). אם היינו מסתכלים על ממד הזמן כזוה שאין לו ראש שממנו הוא נמשך, לא היינו מרגישים שום חיות לא בחגים וכמובן לא בכל משך השנה. כאשר אומרים שיש ראש לשנה מעלים את ממד הזמן לממד הנפש, כי מגלים שהזמן של כל השנה נמשך מתוך חיות שכוללת אותו.

כי בו הוא שנמשך החיות ממקור החיים המחיה חיים א"ס ב"ה שלמעלה מבחי' זמן שלנו [בלי ראש השנה – כל השנה הייתה רק זמנים מחולקים. ובזכות ראש השנה אנו רואים את השנה כגוף חי]. וחיות זה הוא עליון יותר וכולל כל חלקי החיות של השנה כאחד, אלא שהם בו בהעלם עדיין כנ"ל במשל, ואח"כ נמשכים מהעלם לגילוי בכל פרק ופרק כפי הראוי, אך שמתחלה מתחלק לייב חדשי השנה, שביום ראשון שבחדש נמשך חיות כללי לחדש ונק' לכך ראש חדש שהוא חיות כללי לחדש, וממנו מתחלק אח"כ לימים עד לשעות ולרגעים כו'.

וז"ש רז"ל אדם נידון בכל יום הגם שבאמת ר"ה הוא יום הדין, אך הענין כי בראש השנה הוא הדין והמשפט לכל אחד ואחד על חיות הכללי, אם להמשיך ראשית הגילוי של החיות הכללי, ואעפ"כ יש ג"כ משפט בכל יום אם ראוי להיות לו השתלשלות מחיות הכללי לחיות הפרטי, היינו שיומשך מההעלם אל הגילוי, דעם היות שכבר נדון בר"ה בהמשכת חיות כללי הנה אפשר הוא שלא יומשך מחיות הכללי אל הגילוי בפרט, כמו שאפשר שלא יומשך חיות מן המוח אל איזה אבר ולא תוכל העין לראות והרגל להלך כו' והחיות השייך לאותו אבר נשאר במוח בהעלם שנתעכב במוח ולא נמשך ומתפשט משם אל האברים, וכך יכול להיות שיהי' נשאר החיות הפרטי החיות הכללי דר"ה ואז יקבל החסד ההוא בעולם העליון וע"ז הוא הדין בכל יום כו' (ועמ"ש מזה בפ' קרח ע"פ ויגמול שקדים ועמ"ש בפ' ראה ע"פ וברכך בכל אשר תעשה), אבל בראש השנה נמשך החיות כללי לכל השנה.

והוא המשכת חיות חדש ממש ולכן נקרא כל ר"ה תחלת מעשיך, שנמשך אור וחיות מחדש להתהוות העולם, כי בראש השנה דאשתקד לא נמשך החיות רק על שנה אחת מלמעלה מהזמן בזמן, וכן גם בתחלת בריאת העולם הי' המשכת החיות באותו ראש השנה על שנה א' מלמעלה מהזמן, כמו שכתוב כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול דהיינו שששה אלפי שנים דהוי עלמא הם ששה ימים בלבד (וע' בתשרי הרשב"א ח"א סס"י ט' ורס"י תכ"ג), אך גם זה הוא בחי' זמן ולמעלה מזה אין שום זמן כל עיקר וכולל כל הזמן שבמשך שיתא אלפי שני בסקירה א', ומשם נמשך החיות בר"ה על שנה א' ואח"כ בראש השנה שנק' חג שהחדש מתכסה בו היינו שהחיות הראשון עולה ומתכסה ונכלל במקורו וע"י השופר והתפלות נמשך אור וחיות חדש ממש על שנה אחת.

ולכן נק' תחלת מעשיך תחלה ממש ואעפ"כ הוא גם רק זכרון בלבד ליום ראשון, כי בר"ה הראשון הי' כ"ז מצד עצמו כי חפץ חסד הוא, אבל עכשיו באתעדל'ית תליא מילתא משנה שעברה, וכמו שאנו רואים שלא כל השנים שוים, יש שנה טובה ומתוקה ויש כו', והיינו מחמת

שינוי אופן האתערעל'ת שמשנה שעברה איך ומה שהיא, וא"כ הרי בחי' ר"ה דעתה הוא בחי' דין ומשפט ואע"פ שהחסד גובר על הדין שלכן קורין פרשת העקידה ויעקוד אברהם את יצחק בנו שהוא סוד התגברות החסדים דאברהם על הגבורות דיצחק והמתקת הדין, אעפ"כ אינו דומה ליום ראשון ממש שהי' חסד ממש, שהרי ההמשכה היתה מצד עצמו כי חפץ חסד הוא כי לא היה עדיין מי שיעורר כו', וכנגד בחי' זו נאמר זכרון ליום ראשון, זכר בלבד ליום ראשון, במה שאעפ"כ הגבורות נמתקים אבל לא כשל יום ראשון ממש.

נסביר בכללות את הווארט פה, מה זה ראש השנה:

ההבדל בין התפרטות הנפש להתחלקות הזמן

מה ההבדל בין ההתפרטות של הנפש לבין ההתחלקות של הזמן? בנפש, גם לאחר שהחיות מתפשטת מהראש לאברים השונים היא עדיין לא נפרדת לגמרי אלא היא חלק מגוף חי שלם. לעומת זאת הזמן מורכב מפרטים נפרדים לגמרי. ברגע הזה ישנו רק הרגע הזה, וברגע שלאחריו ישנו רק את אותו רגע. התחושה של הזמן היא שהכל מחולק לגמרי אחד מהשני. בממד ה'מקום' אין חלוקה כל כך חזקה, כי כל המקומות השונים קיימים במקביל, ואני יכול להחליט להיות פה או להיות שם. לעומת זאת הזמן מחולק ממש, מפורר לגמרי.

מתי גם על בן אדם אנו נסתכל כך שאין קשר בין אבר אחד לשני? כאשר האדם מת. אך החיים של האדם מביאים אותנו לכך שאני מסתכל על כולו כאילו הוא דבר אחד. הסיבה לכך היא שכאשר החיות הכללית נמצאת במח וממנה נמשכת החיות הפרטית לכל האיברים, ממילא גם לאחר שכל אחד מהפרטים נמשך בפני עצמו הוא עדיין קשור למקורו.

הדוגמא הכי פשוטה לכך היא שכאשר האדם אומר על עצמו "אני רואה", "אני שומע", "אני חש", אפשר לומר שהוא רואה בעיניים ושומע באוזניים, אך באותה מידה גם אפשר לומר שהוא רואה במח ושומע במח. כי החיות מצד אחד התפשטה מהמח, אך היא עדיין מחוברת למקורה.

ברגע שיש ראש השנה, כל השנה הופכת ממורכבת מהמון רגעים שכל אחד עומד לעצמו, להמון רגעים שהם התפרטות של חיות נפשית אחדותית. ממילא יוצא שראש השנה הוא כל השנה, וכל השנה הוא ראש השנה. אי אפשר לדבר על ראש בלי גוף, ואי אפשר לדבר על גוף בלי ראש – אלא הם ביחד, ראש שמחיה גוף.

להסתכל על המציאות במבט של נפש

כיצד אנו יכולים לשנות את ההסתכלות שלנו על המציאות ממבט של ממד הזמן למבט של ממד הנפש? קודם כל עלינו להסתכל מצד ה'. ה' מחליט איך הוא מקיים את המציאות, ויש לו החלטה כללית והחלטה פרטית. ההחלטה הכללית היא בראש השנה ('יום הדין'), וההחלטה הפרטית היא בכל יום. כמו ראש ישיבה שמחליט החלטה כללית שהוא רוצה שתהיה ישיבה, ולאחר מכן הוא צריך לקבל החלטות פרטיות שיהיה בית מדרש, חדר אוכל, פנימיות וכו'.

אפשר לדמות זאת גם למשרד האוצר בזמן שבו יושבים ומחליטים את ההחלטה הכללית על התקציב השנתי. כאשר ישנו משרד שמקבל את ההחלטה הכללית ותופס את השליטה על הכל, הוא הופך את המדינה למשהו אחדותי וחזק, ולא לפרטים מפוררים. דמותו של יוסף הצדיק היא המחשה טובה למי שמקבל את ההחלטה הכללית בשביל כולם, ובכך מאחד את כולם תחתיו. יוסף יצא מבית האסורים בראש השנה.

תחילת מעשיך או רק "זכרון" ליום ראשון

עד לכאן הבאנו צורת המחשה אחת לראש השנה כיום של החיות הכללית שלאחר מכן הולכת ומתפרטת. אך בפסוק שהביא אדמו"ר הזקן במאמר אנו רואים שראש השנה נקרא בשני כינויים: "תחילת מעשיך", "זיכרון ליום ראשון". ההמחשה בה השתמשנו קודם מתאימה לכינוי "תחילת מעשיך", הסתכלות שמלמטה למעלה – יש החלטה, והיא מתפרטת לפרטים. אך ישנה הסתכלות גבוהה יותר, שמתאימה לכינוי "זיכרון ליום ראשון", ופה הדמות הממחישה היא לא יוסף הצדיק אלא דווקא אדם הראשון. אדם הראשון הוא איש אחד שבתוכו גנוזות נשמות רבות, ובמשך הדורות אדם הראשון הולך ומתפרט להמון נשמות פרטיות. אדם הראשון הוא איש כללי, וכל הנשמות הפרטיות הן חלק ממנו. אפשר לדמות זאת גם לאדם לעומת המחשבות שלו, יש האדם הכללי והוא מתפרט לכדי הרבה מחשבות.

זו המשמעות של הביטוי ביחס לראש השנה "זיכרון ליום ראשון": אמנם באים באתערותא דלתתא ותוקעים בשופר, אבל אנו רוצים שבעקבות כך תהיה אתערותא דלעילא כמו ביום הראשון של בריאת העולם, ואז נוכל להסתכל על הכל כחלק מאחדות אחת. אנו מעוררים את ה' שירצה להיכנס מלמעלה לתוך המציאות, וכאשר ה' נכנס הוא רואה את הכל כהוא בעצמו כפי שהוא מתפרט.

(וגם יש לומר פי' זכרון ליום ראשון שזוכרים ומעוררים את יום ראשון ומגבירים מדת החסד שבחיי' יצחק יוכלל בבחי' אברהם אוהבי כו' וע' בזהר פ' ויקרא (דף י"ח ע"א) ובפ' הרמ"ז שם ועמ"ש לקמן בד"ה ביום השע"צ בפ"י זכרון ליום ראשון ובפ"י זה היום כו')

וז"ש רז"ל אמרו לפני מלכיות בראש השנה כדי שתמליכוני עליכם אמרו דוקא שאתם צריכים לעזור זה באתעדל"ת עד שתמליכוני עליכם להיות נמשך גילוי החיות מדת מלכותו ית':

תמליכוני עליכם!

מומלא כל עלמין – כח הפועל בנפעל

ב והנה פי' שתמליכוני הוא כי נודע שיש ב' בחי', ממכ"ע וסוכ"ע, פי' ממכ"ע הוא החיות שמתלבש בעולמות לפי מדרגתם לכאור"א כפום שיעורא דילי', נשמות כך ומלאכים כך, והוא בחי' כח הפועל שמלוּבש בהנפעל בתוכו ממש, עד שגם בגשמיות אין לך עשב שאין לו מזל המכה בו ואומר לו גדל, שהוא בחי' המשכות החיות בפרט לעשב זה ביחוד, וגבוה מעל גבוה שומר וגבוהים עליהם, ובכאור"א מהם לפי ערכו ומדרגתו, כך הוא בחינת החיות מהבורא שנמשך בו כסדר המדרגות, דכתיב ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו שהן ג' עולמות בי"ע, ובפרט כמה עולמות וברואים לאין קץ ותכלית ממש, וכח הבורא מלוּבש ממש בכל אחד ואחד מהם לפי ערכו, כמשל התחלקות אופן החיות הנמשך מכח הצומח שבארץ לכמה מיני צמחים רבים שבעולם שונים זה מזה ובחינה זו נקרא ממכ"ע.

עד כאן אדמו"ר הזקן הסביר מהו 'ממלא כל עלמין' מתוך שימוש בביטוי 'כח הפועל בנפעל', כשהכוונה היא שיש נפעל ממשי, ויש את הכח שפועל את הנפעל. ניתן דוגמא: כאשר אני זורק משהו, כל עוד יש את כח הזריקה באותו דבר הוא עולה למעלה, וכשנגמר הכח הוא חוזר למטה. אך הדבר נכון גם הפוך, גם כדי לרדת מלמעלה למטה צריך כח. מהי הדוגמא לכך שנדרש כדי לרדת מלמעלה למטה? כמו מורה בכיתה שצריך לפעול שתהיה חיות אצל התלמידים. כך גם ה' מוריד את החיות שלו מלמעלה למטה ומחייה את המציאות.

סובב כל עלמין – חיות לנבראים מצד עצמם

אבל בחי' סוכ"ע הוא האור והחיות שלמעלה מהשתלשלות והתלבשות בעולמות, וכנגד בחי' זו הוא שנאמר אני הוי' לא שניתי, ואמרו אתה הוא עד שלא נברא העולם ומשנברא כו' בשוה ממש,

שלכאורה אינו מובן איך הוא מאחר שאעפ"כ העולמות חיים וקיימים ממנו, והיינו שכח הכורא מלובש בהם ממש א"כ ה"ז שינוי מכמו שהי' קודם כו', אלא מפני שההארה המחיה כל העולמות כולם היא רק הארה חיצונית בלבד מעצמותו ית' ואינה נוגעת בו כלל ואינה פועלת שינוי בו כלל, כי חיות כל העולמות הוא רק כמ"ש אנא אמלוך שמדת מלכותו ית' בלבד מה שהוא ית' נק' מלך ומתנשא כביכול עליהם זהו גופא החיות שלהם.

בשונה ממדרגת ה'ממלא' בה ה' מחייה את כל הנבראים בתוכם, במדרגת ה'סוכב' ה' מתנשא מעל הנבראים, וההתנשאות הזו גופא היא מה שמחייה אותם. הסיבה לכך היא משום שה' רוצה שתהיה לנבראים חיות גם מצד עצמם. הדבר דומה להבדל בין דומם שהוא חסר חיות מצד עצמו אלא רק ממה שה' מקיים אותו, לבין בעלי חיים (וכל שכן בני אדם) שה' מתנשא מעליהם וכך יש להם קצת חיות עצמאית. אפשר לתת דוגמא גם ממדריך של קבוצה, שלפעמים הוא מלהיב מאוד, אבל לפעמים הוא קצת 'מכבה' את ההתלהבות שלו כדי שהאנשים ירימו את עצמם.

קיום המלכות מהשם של המלך

ובחי' זו אינה נוגעת לעצמיותו כלל, כמשל המלך ב"ו שהוא מהות בפ"ע ומה שנק' מלך על המדינות הרי אין בבחינה זו התפשטות עצמותו ממש תוך המדינות רק ששמו נק' עליהם.

כל הקיום של המלוכה הוא מ'שמו' של המלך – מעצם הידיעה של העם שהמלך קיים, ולא דווקא מהנהגתו בפועל. העם יודע שיש אחד שמסתדר עם עצמו ולא צריך שום דבר, וכולם נתמכים בו ומתבססים עליו, ומתוך כך חיים את חייהם. אנו מוצאים תופעה כזו בציבורים שבראשם עומד צדיק, שגם כאשר הצדיק בגיל מופלג וכבר לא יכול להנהיג בפועל, עדיין כולם מתבססים על עצם הידיעה שהצדיק קיים. עצם קיומו של הצדיק נותן להם יציבות ועוגן עליו הם יכולים להיסמך.

כאשר מדובר במלך אמיתי, שהוא לא זקוק לעם אלא העם זקוק לו, המלוכה שלו לא נוגעת ל'עצם' שלו. מצידו הוא כלל לא צריך את המלוכה, והיא אינה מבטאת את מהותו הפנימית. ציור כזה של מלך אנו לא יכולים לצייר על בשר ודם, אלא רק על הקב"ה.

וזהו ענין שארז"ל עד שלא נברא העולם היה הוא ושמו בלבד, אבל עצמותו ית' מופלא ומרומם מהם ונק' סוכ"ע, ולכן נק' הבריאה יש מאין, פי' כי בהשתלשלות עילה ועלול העילה מתפעל מהעלול ממנו והשפעתו בו גורם שינוי בו, מפני שעצמות העילה ממש מתלבש בהעלול כמשל

ההשתלשלות משכל למדות וממדות למחשבה שמהות השכל ממש מתלבש במדות וכן המדות במחשבה כו', אבל יש מאין אינו כן אלא שחיות כל העולמות ואשר בהם הנמשך מן המאציל אינו ממהותו ועצמותו כלל רק מאין ממש, כי מדת מלכותו ית' בלבד מחי' אותם כנ"ל (ועמ"ש מזה ע"פ יביאו לבוש מלכות גבי יחיד חי העולמים מלך כו'), והיא הנק' ממכ"ע שהוא בחי' החיות המתלבש בעולמות כח הפועל בנפעל (וע' מזה בד"ה כי תצא כו').

המלכת ה' בראש השנה

ובכל ר"ה היא שנמשכת מחדש, כי בכל ר"ה לא נמשך בחי' מלוכה זו להיות אנא אמלוך רק ע' שנה א', ואח"כ חוזר ועולה ונכלל במקורו בבחי' המלך המרומם לבדו מאז, כמו קודם שנברא העולם שהי' נכלל בחי' שמו בבחי' הוא לבדו הוא כו', וכמ"ש כי ה' אלקיך אש אוכלה הוא, פי' כטבע האש שמשתלק למעלה, ועמ"ש מזה בד"ה אתם נצבים, ולכן אמרו לפני מלכות כדי שתמליכוני עליכם שימשיכו הרצון למדת מלוכה להיות אנא אמלוך והיינו המשכת אור חדש מבחי' סוכ"ע בממכ"ע:

מהי המלכת ה' בראש השנה? אדמו"ר הזקן מסביר לנו שכאשר אנחנו ממליכים את ה' אנו מכירים בכך שה' מסתדר עם עצמו, ומתוך ההכרה הזו אנו באים לה' ואומרים לו: 'אתה אמנם מסתדר לגמרי לבד עם עצמך, אבל אנחנו לגמרי לא מסתדרים לבד עם עצמנו; ואנחנו רוצים שלא תברח לעצמות שלך, אלא תתנשא עלינו'. אנו רוצים שהאמירה שלנו מול ה' שאנחנו זקוקים לו והוא לא זקוק לנו – תמצא חן בעיניו, ותגרום לו לחשק לקיים אותנו.

כעת מתווספת עוד משמעות ל'ראש השנה' בתור ה'ראש' של כל השנה. קודם למדנו שזהו הראש של כל השנה בממד הזמן, וכעת אנו מגלים שזהו הראש של כל השנה גם מבחינת התפיסה שעליה מושתתת כל השנה. ביום הזה אנו מבטאים את מערכת היחסים המתוקנת שמעוררת בה' חשק ורצון לקיים את המציאות, וממילא כל המציאות במשך כל השנה נובעת מתוך הרצון הזה. מערכת היחסים הזו היא ההכרה שלנו בכך שה' לא תלוי בנו, ואנו תלויים בו שירצה אותנו, שיתיחס אלינו, וייהנה ממנו. אם ביטאנו את מערכת היחסים הזו טוב – זכינו להמליך את ה', ולעורר בו חשק ורצון למלוך עלינו כל השנה כולה.

כוונות מצוות תקיעת שופר

הקדמה

כשמתכוונים במצות תקיעת שופר, כבכל מצוה, ניתן להעמיק בה בארבעה רבדים שונים זה לפנים מזה:

הרובד הראשוני והבסיסי הוא לימוד גדרי המצוה לרוחבם ולעומקם, והבנת ייחודיות מצוות תקיעת שופר ביחס לשאר המצוות. כאן לא המקום להאריך בזה, אך לעניינינו נגיד בכללות שמצוות תקיעת שופר איננה רק השמעת קול השופר אלא חלק מהותי במצוה זו הוא גם כוונת הלב, בדומה לקריאת שמע ותפילה.

לאחר שנכנסנו לרובד הראשון והתוודענו לגדרים המעשיים של המצוה, ניתן להתבונן ברובד פנימי יותר ולשים לב לא רק למעשה החיצוני של המצוה אלא גם למה שמתרחש אצלנו פנימה כשאנחנו מקיימים אותה. גם ברובד זה לא באנו להאריך כאן, אבל רק נזכיר את דברי הרמב"ם בפ"ג מהלכות תשובה "אף על פי שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב, רמז יש בו כלומר עורו ישינים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם".

אחר שטעמנו את טעמי המצוה וראינו כיצד היא פועלת עלינו, ניתן להתבונן לפי זה מה היא פועלת כביכול על הקב"ה ואיזה תענוג מסיבה לו המצוה שאנחנו מקיימים. דהיינו, אם ברובד הקודם התבאר לנו שתקיעת השופר מעוררת אותנו לשוב בתשובה ולקבל עלינו את מלכותו של ה', אזי ברובד הזה ניווכח שמה שאצלנו גורם התעוררות מחדש לשוב אל ה' – אצל ה' הוא כביכול מעורר חשק חדש לברוא את העולם ולרצות בו.

במאמר זה באנו להאיר ברובד נוסף במצוות שופר, והוא הרובד המתבאר בכוונות האר"י ז"ל למצוה זו. בשונה משלושת הרבדים הקודמים בהם ניסינו להתבונן על המצוה ופעולתה מהכיוון שלנו – דרכו של האר"י הקדוש היא להסתכל על כל העולם מלמעלה, מנקודת המבט של ה', כפי שהוא רואה את המצוה כביכול. אם בהתבוננות הקודמת נוכחנו לדעת שתקיעת השופר עושה חשק גדול כביכול להמשיך לברוא את העולם – אם כן בהתבוננות הזאת נגלה שתקיעת

השופר בעצמה היא המולידה את העולם והיא הסיבה לקיומו (כלומר מה שמהסתכלות שלנו מלמטה מתפרש כמעורר חשק למעלה, הרי שבמבט מלמעלה הוא מתפרש כסיבת הקיום) וכפי שיתבאר לפנינו.

הבהרה חשובה לפני שנתחיל: כשאומרים שתקיעת השופר היא הסיבה לקיום העולם זה מתבסס על כך שאנחנו לא מסתכלים על הבריאה כאותם המינים שכותב עליהם אדמוה"ז (בתחילת שער היחוד והאמונה) "שטועים בדמינם הכוזב שמדמין מעשה ה' עושה שמים וארץ למעשה אנוש ותחבולותיו, כי כאשר יצא לצורך כלי שוב אין הכלי צריך לידי הצורך כי אף שידיו מסולקות הימנו והולך לו בשוק הכלי קיים בתבניתו וצלמו ממש כאשר יצא מידי הצורך, כך מדמין הסכלים האלו מעשה שמים וארץ". אלא אנחנו מסתכלים כמו שכותב שם אדמוה"ז "ההבדל הגדול שבין מעשה אנוש ותחבולותיו, שהוא יש מיש רק שמשנה הצורה והתמונה מתמונת חתיכת כסף לתמונת כלי, למעשה שמים וארץ שהוא יש מאין... שבהסתלקות כח הבורא מן הנברא ח"ו ישוב הנברא לאין ואפס ממש, אלא צריך להיות כח הפועל בנפעל תמיד להחיותו ולקיימו"².

כשם שעשרה מאמרות הן קיום העולם מבריאתו ועד סופו, כך תקיעת השופר היא קיום של השנה הקרובה.

שער הכוונות ראש השנה דרוש ז

במסגרת מצומצמת זו נביא רק קטעים נבחרים מתוך שער הכוונות דרוש ז' לראש השנה, תחילה נביא אותם תוך כדי ביאור ענייני קצר, ובהמשך נבאר יותר באריכות:

---

² על מנת להמחיש את הדברים ניתן לזה דוגמא פשוטה: "יש מאין" זה כמו לרדוגמה כשאיש מפונק שרוצה בכל רגע יחס אישי הוא לא ירצה לאכול על שולחן שעומד על רגליים שעומדות לבר, אלא הוא ירצה לאכול רק על שולחן ששני אנשים יחזיקו לו אותו. זה נקרא "יש מאין", כיון שהשולחן לא עומד בעצמו, ובכל רגע הוא יכול ליפול, אם האנשים יעזבו אותו. כלומר ה"יש" – השולחן, עומד על "אין" – על דבר שכל רגע יכול להיעלם, והוא עומד שם בבחירה גמורה. כשנסתכל בצורה אמיתית נרוכח שבעצם ככה זה בכל שולחן ובכל העולם. ה' מחזיק אותו בכל רגע על מנת לשרת אותו. "חייב אדם לומר כל העולם לא נברא אלא בשבילי". אפשר אולי קצת להתבייש מזה שהקב"ה עומד ומשרת אותנו, אבל מצד שני זה יותר מהנהגה, כיוון שיש בזה יחס אישי. זה נקרא שהעולם נברא בכל רגע יש מאין. בכל רגע כל ה"יש" – העולם הזה, עומד על ה"אין" – הבחירה של הקב"ה להחזיק אותו, ולא עומד מצד עצמו.

ועתה נבאר דרוש זה על מתכונתו בע"ה ובו יתבאר מי הוא השופר ומי הוא התוקע ומי הוא הפה של התוקע שבו תוקעים בשופר ומהו בחינת הקול היוצא מתוך השופר.

עניין השופר

ואמנם סוד השופר בעצמו שמעתי פעם אחת ממורי ז"ל כי הוא כללות כל הגבורות והדינים. כי הנה הוא בגימטריא תקפ"ו³ ותוקף, להורות כי הוא בחינת הדין תקיפין כולם.

והוא סוד ג' האלקים, הא' הוא אלקים במילוי יודין⁴ העולה בגימטריא ש' דשופר, והב' הוא אלקים בריבועו פשוט⁵ והוא גימטריא ר' דשופר, והג' אלקים פשוט שהוא בגימטריא פ"ו דשופר⁶.

אבל מה ששמעתי עתה נקשר עם הדרוש שהקדמנו⁷, והוא כי בחינת השופר הוא בחינת אור המקיף של ז' ספירות תחתונות דאימא⁸, ולכן נקרא שופר מלשון שפופרת של ביצה (שבת כט:) ושפופרת של קנה (חולין נז:), שהוא חלול מתוכו וכן הוא בחי' אור מקיף שהוא חלול מתוכו להלביש בתוכו את האור הפנימי.

³ מעניין לציין שדיני השופר בשולחן ערוך מופיעים בסימן תקפ"ו.

⁴ כזה: אל"ף למ"ד ה"י יו"ד מ"ם.

⁵ כזה: א אל אלהי אלהים.

⁶ אם כן, רמזים כאן ג' אלוקים, כמובן שכל אחד מהרמזים פה מבטא אופן אחר של דינים, אך אכמ"ל.

⁷ קודם הוא הסביר באופן כללי שהמושג שופר קשור לשם אלוקים, עכשיו הוא רוצה להיכנס לפרטיות של איך השופר עצמו נמצא למעלה.

⁸ מתאים למה שכתב בחלק הקודם של הדרוש, שלא הובא כאן, שהשופר שייך לאמא, וכמו שנראה לקמן שהתוקע עצמו הוא אמא.

עוד נקרא שופר לטעם האדמת פני התוקע ביופי ושפירות, כמו שיתבאר-לקמן בע"ה⁹.

סיכום: השופר הוא דין, והוא בחינת אור מקיף של שבע ספירות תחתונות דאמא, והוא נקרא שופר מלשון שפופרת וגם מלשון שפירות-יופי.

אור פנימי ואור מקיף דאמא

אבל דע כי האור הפנימי דד' תחתונות דאימא הם ד' הויות דס"ג¹⁰, אבל אור המקיף אינו כן וכמ"ש.

והענין הוא כי הנה נתבאר במקום אחר כי יש דינין זכורין ויש דינין נוקבין, והם שכ"ה נצוצין דבוצינא דקרדינותא¹¹ ופ"ר גבורות דמנצפ"ך¹², והנה אור המקיף נודע כי הוא בחינת דינין וגבורות כמבואר בהרבה מקומות, ולכן הוא כולל ב' בחינות אלו של הדינין. ולכן נקרא שופר, כי אותיות פ"ר דשופר הם ה' גבורות דמנצפ"ך שהם בגימטריא פ"ך¹³, וב' אותיות ש"ו מן שופר

⁹ ראה בפסקא 'ענין פני התוקע'.

¹⁰ לעומת שם ע"ב שהוא שם הוי' במילוי יודין, שהוא שייך לאבא – יש שם ס"ג שהוא שם הוי' במילוי כזה: יו"ד ה"י וא"ו ה"י, שהוא שייך לאמא עילאה. כאן הוא אומר שהאור הפנימי של ד' תחתונות דאמא הוא ד' שמות הוי' במילוי ס"ג.

¹¹ 'בוצינא דקרדוניתא' הוא נר של חושך, כלומר כל האור גנוז בתוך הלהבה, ולא מאיר כלל בחוץ. כנפש זה התענוג שיש לאדם מעצמו: כאשר לאדם יש תענוג מעצמו הוא מתעצם עם התענוג בתוכו, ולא מאיר ומתקשר עם סביבתו. לכן מצד אחד זה נר, שכן לאדם יש הרבה תענוג, אבל מצד שני זה נר של חושך, כיוון שהתענוג שיש לאדם בתוכו לא מאיר החוצה (וראה עוד בספר "זה השער" בסוף פרק ד'). הניצוצות של בוצינא דקרדוניתא הם כל מיני זכרונות שיש לאדם מזמנים ומצבים שבהם היה לו תענוג עצמי.

¹² פ"ר גבורות הן הרצון העז של האדם להביע את עצמו. לכן פ"ר גבורות הן בגימטריה מנצפ"ך, האותיות הסופיות שהן כנגד ה' מוצאות הפה, שורש היכולת של האדם להביע את עצמו. (האותיות הסופיות הם החלק בדיבור בו המדבר רוצה לדעת איך הדיבור יקלט אצל הזולת, כשארם מדבר הוא לא סתם זורק מילים לקיר אלא חשוב לו שהדיבור יקלט אצל זולת, לכן אע"פ שזה בסוף הדיבור זה בסופו של דבר מה שהניע את המדבר לדבר, לכן זה קשור גם למוצא הדבור).

¹³ כלומר מנצפ"ך בגימטריא פ"ר.

הם סוד הש"ך דינין דבוצינא דקרדינותא¹⁴, והם נשלמים לחשבון זו ע"י היד של אדם האוחזת בשופר לתקוע בו, כי היא כלולה מן י"ד פרקין שבה' אצבעות היד¹⁵ עם ש"ו הרי ש"ך.

סיכום: השופר והיד האוחזת בו רומזים לכך שהשופר הוא אור מקיף, ואור מקיף כולל שני סוגי דינים, דינים דכורין ודינים נוקבין.

השופר הוא כמו הרחם של האמא

כפי שנראה בהמשך דברי האר"י, השופר הוא כמו הרחם של האמא¹⁶. אם ניתן לכך משל נפשי¹⁷, זה כמו הרצון והדאגה של האמא להולדת הילדים. באופן כללי הרצון והדאגה להולדת הילדים מתחלק לשניים, החלק החיצוני (שמקביל לאור המקיף הנזכר כאן ש"הוא בחינת דינין וגבורות כמבואר בהרבה מקומות") זה מה שהאמא דואגת למציאות הגשמית של הילדים ולפרטים הטכניים שהם צריכים ובעצם יוצרת מסגרת טובה שתחזיק את החלק הפנימי; החלק הפנימי (שמקביל לאור הפנימי הנזכר כאן) הוא מה שהאמא דואגת לאישיות של הילדים ומתקשרת איתם ורוצה שהם יתקשרו איתה¹⁸.

כך כביכול הקב"ה בורא את העולם. יש את החלק החיצוני שזה מה שהוא דואג לכל הגשמיות של העולם, ויש את החלק הפנימי שזה הקשר שיש לקב"ה עם כל הנשמות.

עניינו של השופר והחזקתו ביד הוא ליצור מסגרת (שפופרת) חזקה שתחזיק את ההבל שנכנס כך שיהפך לקול, כך כביכול הקב"ה מחזיק את העולם החיצוני ובכך הוא יוצר מקום בו הוא יוכל לתקשר עם הנשמות. א"כ מה שאומר כאן האר"י ש"בחינת השופר הוא בחינת אור המקיף" זה כמו לומר שהשופר הוא כמו המסגרת החיצונית (הרחם של האימא) שאיתה ה' בורא את

---

¹⁴ קודם הוא אמר שיש שכ"ה נצוצין, זה אותו עניין, אלא שקודם הוא דיבר על הדינין ביחד עם השורשים שלהם, ואכמ"ל.

¹⁵ כי באגודל יש שני פרקים, ובארבעת האצבעות האחרות בכל אחת יש שלושה פרקים.

¹⁶ כך נראה בפסקא הבאה. מה שכאן זה קרוי סתם "אימא", זה משום שכל האמא קרויה על שם הרחם (הרחם שלה בלשון חז"ל זה "האם שלה", ראה חולין נד.), שזהו עניינה בתור אמא, לגדל את הילדים.

¹⁷ ראה באריכות בחוברת "האר"י החי"י שכל דברי האר"י מורכבים מארבעה משלים זה על גבי זה.

¹⁸ כידוע, שהיחס והרצון של האמא משפיעים על העובר.

העולם [ובחינת האור הפנימי, דהיינו עצם הקשר שיש לקב"ה עם הנשמות (שמבואר כאן שהוא "ז' הויות דס"ג"), יבואר בפסקא "עניין הקולות"].

בעיניים הטרוטות שלנו הדבר נראה תמוה ביותר, כיצד האר"י צמצם את כל העולם הגדול והרחב והכניס אותו לתוך השופר הקטן. לכן, כדי לקרב דעתנו קצת להסתכלות של האר"י הקדוש, ניתן לזה משל שיותר קרוב להסתכלות שלנו:

יש בית גדול עם המון רהיטים וחפצים, אך הזוג שחי בבית מתלבטים האם הם רוצים להמשיך לחיות ביחד – כשהשאלה האם להמשיך לחיות ביחד עומדת על הפרק, אין כל מקום כלל להתייחס לחפצים, הללו חסרי משמעות ו"לא יועיל הון ביום עברה", אפשר לומר שהחפצים האלו כלולים ויוצאים מתוך ההכרעה שהזוג יחליט להמשיך לחיות ביחד.

כך הסתכל האר"י הקדוש על כל העולם בראש השנה, כפי שהקב"ה "היה בורא עולמות ומחריבן" הוא גם יכול לגמור עם העולם הזה ולהגיד "יכלה עולם וקלותיו" ולהמשיך הלאה. השופר זה בעצם ההחלטה של הקב"ה ללכת בכל הכח והתוקף על העולם, שזו תהיה כביכול המסגרת שהוא חי בה.

האר"י מסתכל על תקיעת השופר שלנו, ואומר שבעצם ה' תוקע בשופר (בהתגלויות השונות שלו). ה' ציווה אותנו לתקוע בשופר, ולכן כאשר אנחנו תוקעים בשופר זה בעצם כמו שה' תוקע בשופר כביכול.

ה' ברא עולם מתוך החלטה ללכת על כך בכל הכח והתוקף, והוא רצה שגם הבריאה תרצה את העולם, כמו שהוא רוצה אותו, ולכן הוא טבע בבריאה את הרצון והיכולת לעורר אותו לרצות את העולם. ה' ברא בריאה שרוצה את עצמה, וממילא גם הרצון של הבריאה את עצמה זה בעצם הרצון של ה'.

כאשר אנחנו תוקעים בשופר אנחנו מעוררים את ה' לרצות את העולם, ובכך אנחנו גורמים שה' יתקע בשופר, כביכול, וימשיך את קיום העולם. אם כן, כאשר אנחנו תוקעים בשופר, בעצם ה' תוקע בשופר, כביכול, משתי סיבות: א. ה' טבע בנו את הרצון שיהיה עולם, וממילא הרצון הזה הוא בעצם הרצון שלו; ב. הרצון שלנו שיהיה עולם מעורר את הרצון של ה' שיהיה עולם, וכך

ה' מחדש את הבריאה. לכן האר"י אומר שכאשר אנחנו תוקעים בשופר, אנחנו מכוונים שה' תוקע בשופר¹⁹.

עניין התוקע והפה

ועתה נבאר בו מי הוא התוקע ומי הוא הפה: דע כי התוקע הוא אימא עילאה, כי היא תוקעת מתוך פיה ומוציאה את זו"ן²⁰ דרך פיה לחוץ, ואז יורדים משם ולמטה²¹ ונכנסים ועוברים תוך פנימיות אור המקיף בתוך חללו עד סיום ז' תחתונות שלה, שהם סוד השופר²², ואח"כ הם יוצאים מתוך פה התחתון של השופר הזה לחוץ.

והנה גם הפה של אימא היא הויה דס"ג, ועם הכ"ב אותיות הנמשכים שם בסוד אחה"ע בומ"ף כו' בתוך ה' מוצאות הפה הרי הם בגימטריא פה²³.

---

¹⁹ בכל השנה המציאות קיימת ואנחנו רוצים שלה' יהיה נחת רוח ממנה, ולכן אנחנו מקריבים קרבנות שעליהם כתוב שהם עושים 'ריח ניחוח'. אבל על ידי תקיעת שופר אנחנו מעוררים אותו לברוא עולם שיהיה לו נחת רוח ממנו, ולכן תקיעת שופר היא השרש לכל אתערותא דלתתא שבמשך השנה.

²⁰ ראשי תיבות "זעיר אנפין" (ז"א) ונוקביה", כלומר הקב"ה וכנסת ישראל. הקב"ה זה מי שפונה ומתייחס לנבראים והם פונים ומתייחסים אליו, וכנסת ישראל זה אמא תתאה שהיא זאת שמולידה את הנבראים שפונים לקב"ה והקב"ה אליהם. אמא עילאה זה מה שמוליד את זו"ן, זה המקום שה' נמצא לבדו לעצמו ללא שום יחס לנבראים, בו הוא רוצה שיהיה אותו כבורא שמתייחס לנבראים (ז"א) ולכן גם הוא רוצה שיהיו נבראים שמתייחסים אליו (נוקביה).

ז"א הוא הפרצוף של ששת המידות האלוניות מחסד ועד יסוד. בשונה מהנבראים שאצלם המידות קיימות אחרי ובגלל שיש עוד נבראים, (למשל מידת החסד, מאחר שיש עוד נברא חוץ ממני לכן אני רוצה לעשות איתו חסד) – במידות האלוניות זה הולך הפוך, מידת החסד והרצון שיהיה חסד למשל, גורם שיהיו נבראים שיהיה אפשר לגמול איתם חסד. ואכמ"ל.

²¹ דהיינו זו"ן יורדים משם ולמטה.

²² כמבואר לעיל.

²³ יוצא אם כן שהשופר הוא כמו הרחם של אמא שדרכו היא מולידה זו"ן, כלומר הפה של התוקע הוא הפה דאמא, והשופר עצמו הוא הרחם דאמא. אמנם לכאורה זה קשה: איך יכול להיות שהפה הוא התוקע והרחם הוא השופר, הרי הפה רחוק מאוד מהרחם! (המפרשים התקשו בעניין הזה, עיין בפירושו 'יפה שעה' שהאר"י בעניין).

אפשר להמשיל זאת לאשה שמדברת על ההריון שלה. היא מאוד רוצה ומאוד שמחה להיות בהריון, ומאוד רוצה ללדת את הילדים, ולכן הפה שלה מדבר על מה שיש לה ברחם. היא מאוד מזוהה עם

סיכום: הפה של אמא הוא התוקע, וזו"ן עוברים דרך השופר ו'נולדים' מצידו השני.

ההורים תומכים את הקשר של הזוג

כדי להבין ניתן לזה משל: יש זוג שכל הזמן טרוד בסיטואציות שעוברות עליו בגידול הילדים וכדו', באיזשהו שלב הם מרגישים שהם צריכים 'נופש', כלומר לעצור את מרוץ החיים כך שיוכלו להתחדש ולהחליט שבאמת הם רוצים את זה.

כך הקב"ה (ז"א, דהיינו זעיר אנפין) כביכול הנהיג את כנסת ישראל שנה שלימה, עכשיו יש המון שחיקה, כל נשמה זה סיפור בפני עצמו שנולד כתוצאה מהקשר בין הקב"ה וכנסת ישראל, זה כמו עוד סיטואציה בחיים שעוברת על הזוג, אז בראש השנה הוא רוצה ללכת על הקשר הזה מחדש, לכן הוא כאילו הולך לישון כדי לקבל מוחין חדשים (מה שנקרא 'דורמיטא' בלשון האר"י, וכפי שהתבאר בדרושים שלפני זה). הכח שהוא מקבל לכל העניין הזה הוא מהשופר של אמא עילאה שמחזיק את שניהם יחד (דהיינו את זעיר אנפין ונוקביה) ומסתכל על שניהם כמסגרת אחת, זה מה שמוליד אותם מחדש. ונבאר:

אדם שגדל במקום שאין משפחה, אם הוא מנסה שכל הקשר יתבסס רק על מערכת היחסים הפשוטה של איש ואשה או לא יהיה לזה כח להחזיק וזה יתפרק. מה שנותן כח לאדם להחזיק את הקשר זה המסגרת של כללות העניין שיש דבר כזה משפחה וזה רציני. וכפי שנתבאר בפיסקא הקודמת, המסגרת הזאת היא השופר.

לכשנדייק יותר, מה שתופס את כל העסק זה לא המסגרת כשלעצמה אלא זה בעצם ההורים שתומכים בקשר של הזוג, או יותר נכון האמא והמשפחתיות שהיא מייצרת²⁴. ולענייננו: התוקע (דהיינו אמא עילאה) הוא זה שמחזיק את הכל על ידי השופר, כלומר זה שה' בכלל חושב שטוב שהוא יהיה בתור הקב"ה ושחלק ממנו (דהיינו מה') יהפך להיות כנסת ישראל, וכתוצאה מהקשר ביניהם יבראו נשמות של יהודים, עצם ההחלטה ללכת על זה היא זאת שתופסת את כל העסק.

מה שמתחולל ברחמה, ולכן גם הפה שלה מביע את זה. כך גם כאן הפה של אמא עילאה הוא התוקע, והרחם הוא השופר.

²⁴ וכפי שדובר כבר פעם על ההתכללות שיש בין אבא ואמא שהרבה פעמים שניהם משחקים באותו תפקיד, ובכלל כשקוראים לאבא 'הורה' (כמו בפסוק באיוב "והלילה אמר הורה גברי") זה מלשון הריץ, זה כשמדברים על החלק המשפחתי שלו, שהוא מקיים את המשפחה, שזה תפקיד יותר אימהי.

עניין הקולות

ועתה נבאר מה הם הקולות שיוצאים מתוך השופר²⁵.

הנה הודעתך²⁶ כי התיקון השביעי דבי"ג תיקוני זיקנא דעתיקא²⁷ הוא נקרא 'ואמת', והוא בחינת תרין תפוחין קדישין דעתיקא²⁸, ושם נתבאר כי הם ז' היות דס"ג שהם בגימטריא אמ"ת:

כפי שנתבאר בהתחלה, ז' היות דס"ג הם האור הפנימי של אמא עילאה, וכמו שהסברנו שם, הכוונה לקשר הפנימי שיש לקב"ה עם הנשמות.

"תרין תפוחין קדישין דעתיקא" זהו המקום הפנימי שבו רואים את התענוג הגדול שעומד מאחורי כל הדאגה. וכפי שביארנו (בהערה כו), זה כמו סבא, שלעומת ההורים שבעיקר רואים אצלם את התקיפות של הרצון לגדל ולדאוג לילדים, אצל הסבא רואים בעיקר את התענוג שיש מכל זה (ותענוג זה, שאצל הסבא נמצא בגילוי ואצל ההורים נמצא בהעלם, הוא בעצם מה שגורם לכל התוקף של ההורים²⁹).

הזקן שלו הוא הקשר שלו לכל מה שקורה למטה. בזקן יש י"ג תיקונים כנגד י"ג מידות הרחמים, ששת התיקונים הראשונים הם מתארים את המידות של ה' (אל, רחום, וחנון, ארך, אפים, ורב חסד), ששת התיקונים האחרונים מתארים את מעשי ה' ביחס אלינו (נוצר חסד, לאלפים, נושא עוון, ופשע, וחטאה, ונקה), והתיקון האמצעי ('ואמת') הוא עצם גילוי הנוכחות של ה' (אמת זה

---

²⁵ בדרוש הבא בעיקר הוא יסביר מה זה כל קול בנפרד, כאן הוא מדבר רק על עצם הקול שיוצא מהשופר.

²⁶ דרושי 'ויעבור' דרוש ז' ועוד.

²⁷ עתיקא זה מעל אבא ואמא עילאין (זה כמו סבא עתיק שנעתק מעל המציאות התחתונה).

²⁸ 'תרין תפוחין' אלו הם בחינת שני הלחיים של הפנים.

²⁹ ראה באריכות על כך בספר "נשיאת הפכים" בפרק חמישי תחת הכותרת "נחת רוח".

שאני באמת הולך על כל המידות האלה³⁰), לכן בניגוד לשאר התיקונים שהם שערות הזקן – תיקון 'ואמת' הוא הלחיים (כפי שנתבאר בהערה כז) שזהו גילוי אור הפנים³¹ של עתיקא קדישא.

התקיעה יוצאת מהתענוג

א"כ בשביל להסביר את הקולות שיוצאים מהשופר, האר"י בעצם חוזר אחורה למקום שממנו הקולות יוצאים ומדבר על התוקע. בפסקא הקודמת כשהוא דיבר על התוקע בתור אימא עילאה הוא דיבר בעיקר על הפה שתקע, אך עכשיו הוא רוצה לדבר על האישיות של התוקע, על המקום הפנימי שממנו יוצאת הנפיחה לשופר, מעין מה שכתוב בנתיא (פ"ב) "שתיכיות ופנימיות החיות שבאדם מוציא בנפיחתו בכח". המאמץ של הנפיחה בשופר בא לידי ביטוי בלחיים. בפה ביד ובשופר זה המקומות הקשים שבהם כבר מתגלים הדינים, אך בלחיים זה עוד לפני הדינים, שם מתגלה התענוג הגדול שיש מהנפיחה, וכדלקמן בפסקא הבאה. אפשר לומר שהשמחה והתענוג שיש לסבא היא זאת שנותנת את הכח לאמא לדאוג ולהחזיק חזק את המסגרת הזאת.

אם נחזור למשל שאמרנו (בפסקא הקודמת) על הזוג הטרוד, שההורים שלהם דואגים לקשר ותומכים בו ומחזיקים אותו חזק, אז כאן מדובר על הסבא של הזוג שמסתכל על הכל מלמעלה

---

³⁰ אמת היא פנימיות מידת היסוד כמבואר בסוד ה' ליראיו. הרבה פעמים מסתכלים על אמת כדבר שמעל הכל, זאת משום שרגילים להתייחס אל עצמינו כאל נוקבא, אך כשמסתכלים בצורה מתוקנת תופסים שהאדם נמצא מעל האמת והאמת היא רק ההתקשרות שלו למציאות.

³¹ נמחיש את זה במשל: ששת התיקונים הראשונים זה כמו אחד שמספר על עצמו שהוא רחום וחנון וכו', אבל זה עדיין כמו סיפור יבש משום שזה נשאר תיאורטי, רק כשהלחיים של האדם מסמיקות (וכפי שיתבאר בהמשך שזה בעצם מה שקורה כאן) אז זה נהיה מאומת מספיק, וששת התיקונים האחרונים זה שאחרי שהוא מספר על עצמו את כל המידות האלה זה גם מתפרט למעשים מסויימים, הוא צריך לקחת חסד מסויים שעשינו ולנצור אותו, הוא צריך לקחת פשע מסויים שעשיתי ולנקות אותו וכו'.

משל אחר: אני בא לגביר ואומר לו מה אני עושה ובשביל זה אני צריך תרומות. ששת התיקונים הראשונים זה כמו שהגביר אומר לי 'מה שאתה עושה זה מאוד חשוב', אם זה נגמר בזה אז זה סתם תיאורטי ולא אמיתי מספיק, ששת התיקונים האחרונים זה כמו שהוא לוקח את הכסף שלו ונותן לי, אם זה רק זה אז זה יותר מדי מעשי וחסר את האישיות שלו, גם לא אמיתי מספיק. לכן קודם הוא רוצה להגיד שהעסק מאוד חשוב לו (שזה ששת התיקונים הראשונים), אח"כ הוא רוצה לשים את עצמו ממש בתוך העסק (זה 'ואמת'), ואח"כ הוא נכנס לפי זה בתוך המציאות (שזה ששת התיקונים האחרונים).

ונהנה מכל ההתנהלות שלהם, הוא רואה אותם כמו אדם וחיה בן עדר מקדם שרק משתעשעים ביחד בלי לשים לב לכל הבלאגנים שיש במציאות³².

זה מקום מאוד פנימי שנקרא כאן 'עתיקא קדישא', המקום של הרצון והתענוג בנפש, במקום הזה באמת ככה זה עובד, כל חסד שעושים נשמר לנצח, והרע שעושים אין לו שום משמעות אלא הוא רק עוד איזה פן להסביר את החביבות, שלמרות הקשיים שיש הם לא נפגעת כלל האהבה³³.

א"כ מדובר כאן על מקום כזה שבו הקב"ה פשוט מתענג ונהנה מזה שיהיה פה עולם, לא משנה שהיה הרבה בלאגן וחטאים בשנה הזאת, אבל איזה כיף זה שיש קב"ה וכנסת ישראל ויש יהודים. מהמקום הזה יוצאים הקולות של השופר וזה מתבטא בלחיים האדומות של התוקע, כמבואר בפסקא הבאה.

ענין פני התוקע

והנה המילוי של ס"ג הוא בגימטריא הב"ל³⁴, ונמצא כי ז' המילויים שבו' הויות הנזכרים הם סוד ז' הבלים דקהלת³⁵.

וליהיות כי כל בחינת מילוי הוא דין כי מילוי הוא בגימטריא אלקים³⁶, לכן אלו הז' מילויים שהם ז' הבלים הנזכרים נמשכים מבינה, שהיא בחינת דין ודינין מתערין מינה ונמשכין, בז'

---

³² ניתן לזה משל יותר קרוב אלינו: הרבה פעמים זוג צעיר מציירים לעצמם איך הם יחיו את כל החיים שלהם ובכלל לא מעלים בדעתם שיהיה להם קשיים, כאילו זה כל כך שולי מבחינתם שזה בכלל לא מעסיק אותם והם לא שמים לזה לב.

³³ וכפי שהסברנו בעבר את מה שכתוב בשלמה המלך כתב את שיר השירים בזקנותו, שאז הוא יכל להסתכל על כל הזוגיות (וכפי שהארכנו להראות שכל השיר הוא משל על מערכות יחסים שונות בין בני הזוג) כסיפור כל כך נחמד ויפה.

³⁴ כאמור לעיל ס"ג הוא שם הוי' במילוי כזה: יו"ד ה"י וא"ו ה"י. אם נוריד את אותיות השורש י,ה,ו,ה אז ישאר ל"ז בגימטריא הב"ל.

³⁵ מה שכתוב "הבל (1) הבלים (2) אמר קהלת, הבל (1) הבלים (2) הכל הבל (1)" סה"כ ז' הבלים, וכולם הם בגימטריא ר"ס עם הכולל שלהם [ז' פעמים ל"ז זה רנט, עם הכולל ר"ס].

³⁶ מילוי זה בעצם לקחת כל אות ולפרור אותה למילה שלימה, זה נקרא לעשות דין, לקחת סיטואציה פשוטה ולפרק אותה להרבה חלקים כך שעל כל חלק יהיה אפשר לדון בפני עצמו.

תחתונות שבה כי כבר הודעתך כי שבעה הויות דס"ג הם ב'ז'
תחתונות דאימא.

והנה הקולות שאימא תוקעת מתוך פיה אל תוך השופר הם
בחינת ז' הבלים אלו, ואלו יוצאין מפיה התחתון של השופר
לחוץ והם סוד קול השופר והנה הם בגימטריא ר"ס כנזכר,
וכשיוצאים משם לחוץ מתחלקים חציים לז"א וחציים לנוק' וע"י
הבלים אלו נתקנים ז'ן.

והנה בהתחלקם לחצאים היו שני פעמים ק"ל ק"ל, והנה ז"א הוא
אות ו' ונוק' היא אות ה' תתאה של הויה, ואז ז"א הנקרא ו' לוקח
חציים שהם ק"ל ונעשים קול והנקבה הנקראת ה' לוקחת חציים
שהם ק"ל ונעשים קל"ה וזהו סוד קול השופר.

סיכום: שבע הספירות התחתונות דאימא (שהן כעצם השופר) הן שבע דינים, וכשהם יוצאים
מהשופר הם מתחלקים בין ז"א לנוקביה.

ונבאר ענין האדם התוקע אשר פניו מתאדמים בעת שתוקע, והוא
כי בהיותו תוקע להוציא ז' הבלים וקולות אלו מחוץ לשופר אז
מתעוררים שרשיהם ומקוריהם שהם ז' הויות דס"ג אשר בתרין
תפוחין דעתיקא ומאירין ומתאדמין פניו, וזה סוד הארת פני
התוקע. וגם לסיבה זו נקרא שופר מלשון שופריה דאדם (ב"מ פד).
וכיוצא בזה, כי ע"י השופר מתעורר יופי העליון של תרין תפוחין
דעתיקא, ומתגלית הארתם למטה בעת תקיעת השופר כאשר
מתאדמים פני התוקע כנזכר.

סיכום: כשהקולות יוצאים מהשופר, מתעורר השורש של שלהם, ומתגלה התענוג על ידי הארת
פני התוקע, ולכן שופר הוא גם מלשון שפירות-יופי.

ההבל הוא האוויר שיוצא מבין הלחיים של התוקע לתוך השופר, ובלשון האר"י כאן הוא המילוי
של הז' הויות דס"ג (שהם כעצם אותם "תרין תפוחין קדישין דעתיקא" שהזכרו לעיל). כשההבל
יוצא מהשופר הוא נהפך לשני קולות, לקול של ז"א ולקול של נוקביה (וכפי שמסביר האר"י

בהמשך הדרוש, שלא הובא כאן, הקול של ז"א הוא קול פשוט והקול של נוקביה הוא קול שבור³⁷). כשיוצא הקול של שניהם אז מתגלה התענוג, כשאמא עילאה מצליחה להוליד את קוב"ה וכנסת ישראל אז התוקע (=עתיקא) מזוהה עם מה שיצא וכך מתגלה התענוג שהיה לו מכל הסיפור הזה.

אמנם האדמימות בלחיים של התוקע נגרמת כתוצאה מהמאמץ הגדול שלו אך האר"י כלל לא מתייחס למאמץ הזה כאן. נסביר זאת בעזרת משל: נניח יש כנס נשים אצל הרבי, זה שהרבי נמצא בדביקות ובלהט זה נותן כח לנשים לגדל את הילדים שלהם. לא שמים לב כ"כ למאמץ של הרבי אלא בעיקר מרגישים את זה שהוא אדום ויפה³⁸.

סיכום כללי

אם כן, אפשר לחלק את תקיעת השופר לארבעה חלקים: יש את החיות הפנימית שבתוך האדם שבאה לידי ביטוי באדמומית של הלחיים של התוקע, יש את הגוף של האדם, את הפה שלו, שבו הוא תוקע, ויש את השופר, החפץ שבו נעשית התקיעה, ויש את הקולות שיוצאים מן השופר.

אם נמשיך את המשל עם הרבי, ארבעת החלקים של תקיעת השופר הם בעצם ארבעה חלקים של בניית המשפחה:

הרבי (או הסבא, כפי שנכתב לעיל) הוא התענוג של המשפחה. הוא נותן את החיות הפנימית, ואצלו המאמץ לא נתפס כמאמץ אלא כחיות וכתענוג. בתקיעת השופר זוהי החיות הפנימית של התוקע שבאה לידי ביטוי באדמומיות של הלחיים.

האמהות שאיתן הרבי מדבר הן הפה התוקע בשופר. החיות שיש אצל הרבי רוצה לבוא לידי ביטוי במציאות, ולכן הוא מדבר עם האימהות. האמהות הן אלה שקולטות את החיות שיש אצל הרבי, ותפקידן הוא להביא את החיות הזו לידי ביטוי. כאשר יש לאדם תענוג, והוא רוצה להסביר

---

³⁷ כך אומר האר"י בדרוש ח שבתקיעה נתקנים המוחין דז"א ובשברים נתקנים המוחין דנוקבא.
³⁸ באמור כאן יש כדי להטעים את דברי הריי"ץ (אג"ק ג עמ' שמב). והוא קונטרס לימוד החסידות עמ' 11) כי עפ"י הנהגות הקבלה, הנה אחר התקיעות צריך הבעל תוקע לילך למקומו ולשבת פניו אל העם, והם יסתכלו בו.

ממה יש לו תענוג - התענוג הוא החיות הפנימית, וההסברה היא הגוף של התענוג, הכלי שבו התענוג בא לידי ביטוי. כך הפה הוא הכלי שמביא לידי ביטוי את התענוג.

החיות שהאמהות מקבלות מהרבי מובילה אותן להקים משפחה ולהוליד ילדים וליצור מסגרת משפחתית. יצירת המסגרת המשפחתית היא השופר עצמו, שהוא הרחם של האמא שממנו נולדים הילדים. השופר הוא עוד יותר רחוק מהחיות הפנימית של האדם מאשר הפה, כי הפה הוא הגוף של האדם, והשופר הוא חפץ חיצוני. לכן השופר מבטא את המסגרת המשפחתית, את קיום המשפחה (וזה נקרא דינים. כלומר לא מדובר על התקשורת והתענוג שיש במשפחה, אלא על עצם הקיום שלה).

הקולות היוצאים מהשופר הם הילדים שנולדים בתוך המסגרת המשפחתית. הילדים הללו עצמם מתוארים כאן כחתן וכלה שהולכים לבנות בעצמם משפחה. זוג חדש שהמשפחתיות היא זו שתומכת בו ומולידה אותו. הקול הפשוט הוא החתן, והקול השבור הוא הכלה.

הזוג החדש הוא הקדוש ברוך הוא וכנסת ישראל. כלומר לה' יש תענוג מכך שהוא מתגלה בתור הקב"ה וחלק ממנו (דהיינו מה') מתגלה בתור כנסת ישראל, והם מתייחסים זה לזה.

להתאפק לא לבכות

הקדמה לכוונת תפילת עמידה של ראש השנה

בשער הכוונות לראש השנה, בדרוש ר', לפני שהאר"י מפרט באריכות את הכוונות של תפילת העמידה, הוא מקדים כך:

אין שינוי וחילוק בין כונת ברכת אבות שבימי החול לימי ר"ה אלא בענין כונת הרי"ו שאנו מוסיפין לכיין ביום ר"ה בכל בחי' ובחי' בברכת אבות כמו שיתבאר, אבל בכל שאר הכוונות הם שוים.

וטעם הדבר הוא לפי שעתה הם ימי הדין והגבו' ורי"ו הוא בגי' גבורה, וכונתניו עתה אינה לבטל מציאותם אלא להמתיק ולבסס את הגבו' והרי"ו האלו. ונתחיל בביאור הברכה:

מבואר כאן שכל מה שמכוונים בראש השנה זה בדיוק כמו בכל שנה חוץ מהבדל אחד שהוא מאוד משמעותי, שזה כוונת הרי"ו. בר"ה ה' מסתלק לתוך עצמו ליחידותו, אך רוצה שאנו נביא לידי ביטוי את מלכותו - יחידותו. ההבעה והביטוי הם כביכול חיצוניים ועל כן הם הפוכים לכאורה מיחידותו. יוצא שישנן שתי מגמות הפוכות, גם להסתלק ליחידותו וגם להביע את זה. הקושי להביע מתבטא בכך שהעיקר זו התקיעה, קול ללא דברים, קשה לדבר. בתפילת שחרית לפני התקיעה כשעדיין אין קול מכוונים את הקושי להביע [אמנם מדברים, אבל הכוונה בפנים שמה שמדברים לא מביע את הקושי לדבר ועל הקושי לדבר רק חושבים] הרי"ו זה גבורה, ובלשונונו היינו הקושי והמאמץ להוציא מהעולם [הרצון להסתלק ליחידותו] לגילוי והבעה.

נסביר קצת: מותר האדם מן הבהמה הוא הרבה פחות מאשר ההבדל בין האדם לה', ובכל זאת ברור לנו שלא שייך שבהמה תדבר עם אדם, אז אם כן איך אנחנו חושבים שאנחנו כן יכולים לדבר עם ה'? הסיבה היא שה' אמר לנו את זה שאנחנו יכולים ושהוא רוצה שנדבר איתו. אבל עדיין מאוד קשה לעשות את זה בפועל רק בגלל שהוא אמר. זה העניין של כל הרי"ו.

כל הכוונה הזאת קשורה לברכת אבות: בברכת אבות בהתחלה אומרים שה' הוא מברך וממשיך את עצמו כדי שיהיה אפשר להגיד לו "אתה". ואז אומרים שהוא "אלקי אברהם, אלקי יצחק ואלקי יעקב" דהיינו אפילו שאנחנו לא יודעים בדיוק להגיד מה הוא אבל אנחנו כן יודעים שהוא זה שדיבר עם האבות. אח"כ אומרים שזה גם מתקבל במציאות בתור "גדול, גבור ונורא" ואח"כ אומרים שכל המציאות נהיית השם שלו.

כל זה קשור גם לשופר. כפי שהארכנו בכוונות של תקיעת שופר (בדרוש ז'), להצליח להוציא קול זה בעצם להצליח שה' באמת יהיה נמשך לתוך המציאות, השופר זה כמו המציאות שאליה ה' נמשך, והלחיים של התוקע זה כמה שה' משקיע את עצמו בתוך המציאות. הלחיים אדומות, כמו בחור שנפגש בפעם הראשונה לפני החתונה, ומסמיק, כמה שהוא מסמיק זה אומר כמה הוא נכנס לזה. גם אם אנחנו לא ראינו שה' מסמיק – ככה אומרים לנו. מה שאחרי זה בכל השנה ה' נמשך לתוך התפילה ולתוך המציאות, הכל זה מכח התקיעת שופר.³⁹

ביסוס הגבורות

כל הדרוש פה על התפילות הוא שאני רוצה שיהיו כמה שיותר דינים וגבורות כדי להמתיק אותם. ניתן לכך המחשה בנפש: אם למישהו יש משהו שמעיק לו מאוד חזק מבפנים, זה חתום אצלו וקשה מאוד להוציא את זה החוצה⁴⁰ (כמו שכתוב על המשיח שהוא בחינת "ליבא לפומא לא גליא"), נניח אדם שעבר טראומה מאוד קשה כשהיה ילד קטן, הרבה פעמים הוא לא יודע מה זה עשה לו, אם אתה מתחיל לפתוח אותו ולנסות לדבר איתו אז לאט לאט יוצאים כל מיני דברים, בהתחלה יוצאים המון דינים קשים, פתאום נהיה מאוד רגיש וטעון.

זה לא רק בטראומה כך, גם קורה גם במצב הפוך, כשיש לאדם איזה משהו פנימי שהוא לא מצליח לבטא, וצריך לפתוח וזה מאוד קשה. למשל אדם רווק מבוגר קצת ומאוד רוצה להתחתן ואתה נוגע בנקודה הזאת ומנסה לפתוח אותה, המון פעמים זה מאוד רגיש. זאת אומרת שזה לא

³⁹ בראש השנה זה היה באופן כללי, וביוה"כ זה נכנס יותר לפרטים. ביוה"כ מבקשים סליחה כמו שכשאני רוצה לשאול מישהו אפילו מה השעה אני אומר סליחה קודם, סליחה שאני ממשיך אותך. אני צריך להתנצל על זה, אחרת זה סתם ניצול.

⁴⁰ כמו הורים שמנסים להוציא מהילד שלהם משהו שקשה לו מאוד מאוד מאוד, או כמו אשה שמנסה לשחרר איזה פקק שתקוע לבעלה, היא מרגישה שיש לו איזה משהו שצריך להוציא ממנו.

רק משהו שהוא טראומה בעבר אלא לפעמים אדם רוצה משהו מאוד חזק ולא מצליח לבטא את עצמו, וכשבסוף מצליח לבטא את עצמו זה מאוד טעון.

כך אנחנו כאילו רוצים להוציא מהקב"ה את כל מה שסגור אצלו, רוצים שלא יהיה כאילו הוא לא יכול לגלות מה שהוא רוצה. זה קשור לתקיעת שופר ולכל העבודה של ה"יום תרועה", לשחרר עוד ועוד דברים. גם מעצמנו אנחנו רוצים לשחרר את כל הדברים, כל העבודה של אלול זה לפתוח את כל המחסומים, את כל העבירות, בסוף בראש השנה אתה לא פותח את העבירות אלא אתה פותח את סגור הלב. זה הכוונה להמתיק את הדינים בראש השנה. הכוונה שמה שמיוחד בראש השנה הוא שלוקחים את המקום שהלב סגור ופותחים אותו, אחרי זה שנה שלמה מדברים על זה.

יום יבבה

כל הרי"ו זה דברים שמרוב מתח האדם כאילו לא מסוגל להגיד אותם בכלל, עכשיו ב"יום תרועה" "יום יבבה" שבוכים ומגיעים למקום מאוד פנימי והכל נפתח אפשר וצריך לפתוח את כל הדינים האלה.

אם כשאני אנסה לפתוח נושא מאוד טעון אצל מישהו אני אהיה בקלילות הדעת – הוא בשום אופן לא יסכים לפתוח את זה, כי הוא מרגיש שלו זה מאוד נוגע אבל בשבילי זה סתם כאילו לא קרה כלום. מתי שהוא ירגיש שאני נמצא באותו מקום שהוא נמצא, הן מבחינת הדריכות והן מבחינת כמה שזה פנימי ועמוק – רק אז הוא באמת יצליח לפתוח את זה כמו שצריך. אז תקיעת שופר באה להגיד כמה זה פנימי וכמה זה עמוק, כמו שהגמרא אומרת (ר"ה כו.) שזה "כלפנים" דהיינו כמו העבודה של הכהן הגדול לפני ולפנים בקדש הקדשים ביום הכיפורים. כשאתה נכנס למישהו לקודש הקודשים שלו, למקום הכי רגיש ופנימי שיש לו, העיקר הוא עצם המצב הזה שאתה מגיע למקום הכי פנימי. אחרי זה מדברים שם, כלומר תוך כדי שנמצאים במקום הזה מצליחים להוציא הרבה מתחים שיש. את זה אנחנו עושים בדיבורים של התפלה.

להתאפק לא לבכות

שופר זה כמו אחד שמדבר מתוך רגש ופנימיות, ויש בכי מאוד חזק. כדי שאני יוכל איכשהו לדבר תוך כדי בכי מאוד גדול אני לא עושה פעולה של הפנמה אלא אני עושה פעולה של החצנה, מתאפק כדי להגיע שיהיה גם חיצוניות, כדי שיהיה גם משהו ולא רק בכי. אם אני רק בוכה ולא

מסוגל לדבר בכלל אז כאילו אני בקודש הקודשים וזהו. אבל אם אני אומר שאני רוצה גם לדבר, אני צריך להתאפק מהבכי ולדבר. מה שעושים בתפילה זה שאנחנו מתאפקים קצת מהבכי ואומרים מה אנחנו רוצים. הרגש שיש כשאנחנו מאלצים את עצמינו להתאפק מהבכי זה הקרבן של ראש השנה. לעומת הקרבנות של כל השנה שהם פעולה של התעלות והתקרבות להיות פנימי יותר, כשאני נוגע במשהו שהוא מאוד מאוד באושיות האישיות (שהוא בעצם התחושה שיש פה את הנוכחות של ה' עצמה ולא איך שהוא מתייחס) – אז זה כבר כמו בכי גמור. כשמישהו בוכה מאוד חזק צריך לעזור לו להתאפק קצת כדי שיוכל גם להביע משהו תוך כדי הבכי כדי שאיכשהו זה יתקבל בתוך המציאות.⁴¹

אם אומרים כך אז יוצא שהתקיעות שבתוך התפילה הם כמו אחד שבוכה מאוד חזק ואז איכשהו מצליחים קצת להרגיע אותו או שהוא מצליח קצת להתאפק והוא מתפלל אבל תוך כדי זה פתאום הוא עוד פעם בוכה. לא מצליח רק להתפלל, לא מצליח להתאפק.

אם הצלחת לפתוח את האדם, וגרמת לכך שהוא יבכה מאוד מאוד, אז מצד אחד הצלחת משהו בזה שהוא מאוד בוכה אך מצד שני אם הוא לא מצליח לפרק כל מיני דברים שיש אצלו בפנים אז עוד לא נגמרה המלאכה. לכן יחד עם העוצמה של המקום בו הוא נמצא צריך שיצליח גם להגיד משהו. להגיד משהו תוך כדי זה בא לידי ביטוי בכל מיני דברים טעונים מתחים שיש. לכל המתחים הטעונים האלו האר"י קורא ריו.

---

⁴¹ בפסוקים של מוסף ראש השנה כתוב (במדבר כט, א-ב) "יום תרועה יהיה לכם. ועשיתם עלה לריח ניחח לה'". חז"ל שואלים בזהר (פנחס רנח:) ובירושלמי (ר"ה ד, ח) מדוע הפסוק שינה מלשונו בשאר המוספים, שתמיד כתוב "והקרבתם עולה" ורק כאן כתב "ועשיתם", לפי מה שאמרנו אפשר להסביר שהפעולה הזאת שבכל השנה נקראת "והקרבתם", בראש השנה היא נקראת "ועשיתם", זה לא להתקרב אלא זה כאילו לצאת לעשות פעולה חיצונית.

הודעות ועדכונים

✓ עלון מעמקים זקוק לך ! רוצה להיות נציג של העלון בישיבה או בבית הכנסת הקרוב? צור איתנו קשר – 058-5277247 (עתי תור).

✓ מדי יום ראשון מתקיים שיעור בחסידות בבית הרב יצחק שפירא שליט"א בשעה 21:30 – בירושלים, רחוב הרב צבי יהודה 18, קומה 2 דירה 4.

✓ מדי יום רביעי מתקיים שיעור גמרא בעיון בישיבת 'עוד יוסף חי' בשעה 12:00 ושיעור בחסידות לקראת ראש השנה בשעה 15:15.

✓ לשמיעת שיעורים בקול הלשון 073-3718149.

✓ לקבלת השיעורים השבועיים של הרב ניתן לפנות למייל yosefperl@gmail.com

✓ פתחנו קבוצת מייל בשם 'מעמקים – דיונים בספרי ומאמרי הרב יצחק שפירא – להצטרפות שלח מייל ataitor1@gmail.com

